

TEKNOLOGISK RAMMEVERK FOR DEN GEOGRAFISKE INFRASTRUKTUREN

Rammeverk for teknisk og semantisk interoperabilitet
i den nasjonale geografiske infrastrukturen

Vedlegg

Versjon 5.0

Teknologisk rammeverk - vedlegg

Vedlegg A - Fellesløsninger	4
A.1 Noen utfordringer	4
A.2 Eksempler på fellesløsninger / nasjonale API'er	5
A.3 Forslag til nye fellesløsninger	6
A.4 Fellesløsninger utviklet i regi av ISA (European Interoperability solutions of European Public Administration, business and citizens)	7
A.4.1 iMAPS	7
A.4.3 VocBench3	7
A.4.4 TESTA	8
Vedlegg B - Geodatalovens kommisjonsforordninger	9
Av denne grunn er det enklere å forholde seg til teksten som finnes i forskriften til geodataloven (Geodataforskriften), kapittel § 5. <i>Metadata</i> , § 5. Harmonisering og samvirkningsevne og § 7 Nettjenester.	9
Vedlegg C - Tekniske retningslinjedokumenter for søketjenester	9
C.1 Introduksjon	9
C.2 Implementasjonskrav	9
C.3 Implementasjonsanbefalinger	12
Vedlegg D - Tekniske retningslinjedokumenter for visningstjenester	14
D.1 Introduksjon	14
D.2 Implementasjonskrav	14
D.3 Implementasjonsanbefalinger	24
Vedlegg E - Tekniske retningslinjedokumenter for nedlastingstjenester	27
E.1 Introduksjon	27
E.2 Konformitetsklasse Pre-defined atom	27
E.2.1 Implementasjonskrav	27
E.2.2 Implementasjonsanbefalinger	31
E.3 Konformitetsklasse Pre-defined WFS/FE	32
E.3.1 Implementasjonskrav	33
E.3.2 Implementasjonsanbefalinger	34
E.4 Konformitetsklasse Direkte access WFS/FE	34
E.4.1 Implementasjonskrav	35
E.5 WFS metadata for "hybrid implementasjon"	35
Vedlegg F - Implementasjon av omformingstjeneste	36
	2

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

F.1 Introduksjon	36
F.2 Krav og anbefalinger	36
Vedlegg G - Framstilling og vedlikehold av metadata	37
G.1 Introduksjon	37
G.2 Minstekrav av metadata for å være i samsvar med direktivet	37
Metadata - DATA og/eller datasett serier	37
Tjenester	42
Tilleggskrav / gjennomføringsregler med hensyn til samvirkingsevnen til geodatatjenester	46
Temaspesifikke metadataelementer fra INSPIRE data spesifikasjoner	48
Verdidomener	49
G.3 Tilleggsmetadata GeoNorge	49
Vedlegg H - Metadatakrav for “Spatial Data Services”	53
Vedlegg I – Oversikt over alle krav og anbefalinger	54

Vedlegg A - Fellesløsninger

A.1 Noen utfordringer

En felles datamodell og tjenester til lokale matrikkelkopier

Vedlegg A gjenspeiler diskusjoner som arbeidsgruppa hadde i løpet av arbeidet med første versjon av teknologisk rammeverk. Det inneholder eksempler på nasjonale fellesløsninger i form av API'er, forslag til nye fellesløsninger og beskrivelse av eksisterende prosjekter. Det er også tatt med eksempler på fellesløsninger utviklet i regi av ISO (Interoperability Solutions for European Public Administrations, business and Citizens). Det er ønske om at dette vedlegget erstattes av et mer dynamisk frittstående dokument.

Bakgrunn:

Mange kommuner har i dag flere matrikkelkopier levert av ulike systemleverandører. De lokale matrikkelkopiene i kommunene er ikke standardisert, og har ulike grensesnitt og ulik oppbygning. Felles for de lokale matrikkelkopiene er at de utviklet for å kommunisere med endringslogg fra sentral matrikkel.

Fra kommunenes side er det signalisert ønske om å standardisere datamodell og grensesnitt til lokale matrikkelkopier.

Det er eksempler på at informasjon kan mistes fordi datamodellen til lokal matrikkelkopi ikke er riktig eller at tjenestene ikke tilbys av kartverket (historikk). En eiendom kan f.eks. eies av et sameie av eiendommer.

Trondheim kommune sitter i dag med 4 forskjellige lokale matrikkelkopier. LMK NoIS, LMK Norkart, GAB-formatert LMK Norkart og LMK Powel. Det finnes også 2 andre varianter av LMK NoIS til forsystemer for Renholdsverket og Trøndelag brann og redningstjeneste.

I tillegg synkroniserer leverandørene disse lokale matrikkel-kopiene ned til egne webløsninger.

DOK-analyse

Fra flere kommuner blir det hevdet at DOK-analyse bør tilbys som felles tjeneste for alle offentlige etater. I dag leveres denne type tjenester av private leverandører, kommuner og geodatasamarbeid.

I forbindelse med analyser og oppslag i forhold til saksbehandling er det avgjørende med kontroll på dataene som ligger til grunn. Hva er kilden til dataene som legges til grunn? Er analysene satt opp riktig? Når oppslag eller analyse utføres mot en kopi av et offisielt register (basisregister), er det da juridisk riktig hvis kopien inneholder feil? Hvem har ansvaret for at dataene er korrekt?

Storbykommunegruppa ønsker at temaet settes på dagsorden.

A.2 Eksempler på fellesløsninger / nasjonale API'er

Eksempler på slike fellesløsninger er beskrevet i Tabell A.1

API	Beskrivelse
Matrikkel API	Tjenestebasert, 2 versjoner Det nye API-et inneholder innsynstjenester (for uthenting av data), endringslogg og oppdateringstjenester. (SOAP) Fases ut 1. Kvartal 2021: InnsynsAPI (SOAP), EndringsloggAPI (SOAP), OppdateringsAPI (Java) Nytt API (SOAP)
NVDB	Statens vegvesen tilbyr et REST-basert API som kan benyttes for å få tilgang til informasjonen som befinner seg i Nasjonal vegdatabank (NVDB).
Stednavn	SOAP og REST
Kulturminner	REST
GeoIntegrasjon	SOAP
GeoSynkronisering	SOAP
Adresse	Tidligere SOAP, nå også REST (OpenAPI)
GeonorgeAPI'et	Metadata-informasjon. C# (.NET) kildekode tilgjengelig. https://www.geonorge.no/verktoy/APler-og-grensesnitt/
Kartverkets høydeprofil	WPS-tjeneste. (Web Processing Service)
Kommuneinfo-API	Åpent API fra Kartverket for administrative enheter. REST (OpenAPI)
WMS, WCS og WFS tjenester fra ulike tilbydere	Geonorge
FIKS	Plattform for digital samhandling i kommunal sektor - KS
SKTrans	KoordinatTransformasjon Native library API
NGIS	Native library API for oppdatering av Sentral-FKB

FYBA	Native library API for SOSI-filer
SOSI-kontroll	

Tabell A.1 Eksempler på mulige nasjonale API'er

Eksempler der flere leverandører sammen med Kartverket har bidratt er GeoIntegrasjon og GeoSynkronisering. Erfaringer fra dette er udelt positive.

A.3 Forslag til nye fellesløsninger

AR5 validering, Plan validering

SFKB tjenestegrensesnitt

Spesifikasjon under arbeid basert på OpenAPI (REST) tjenestegrensesnitt

Kodelistetjeneste(r)

Kartverket, Artsdatabanken, Miljødirektoratet, NGU etc.

Lokal Matrikkel

Synkronisering ned i felles database, slik at den kan benyttes av alle leverandører, eller at alle må bruke et felles tjenestegrensesnitt for å hente ut fra lokal matrikkelkopi uavhengig av databaseimplementasjon.

GeoSynkronisering valideringstjeneste

F.eks. en Plantilbyder kan slå på validering som validerer data før publisering

Geosynkronisering

GeoSynkronisering som utviklingsprosjekt og teknologi er beskrevet på

<https://www.kartverket.no/geodataarbeid/geosynkronisering/>. Hensikten oppsummeres slik:

“Prosjektsatsningen har som målsetting å få utviklet standardiserte grensesnitt som muliggjør synkronisering av databaser med geografisk datainnhold på tvers av ulike plattformer og systemløsninger.”

Geointegrasjon

Geointegrasjon er et sett felles standarder og prinsipper for samspill mellom fagsystemer, GIS-, sak- og arkivsystemer i offentlig sektor. Se [detaljert informasjon om GeoIntegrasjon](#)

Modellering og spesifisering av nytt oppdateringsgrensesnitt mot SFKB (sentral felles kartdatabase)

Det pågår et arbeid med dette i strategigruppen for GeoIntegrasjon, Geosynkronisering og Sentral FKB. FKB støtter i dag NGIS-APIet samt Geosynkronisering som tilbyder. SFKB støtter også Geosynkronisering som abonnent, men dette benyttes foreløpig ikke til oppdatering av forvaltningsbasen for SFKB.

Tiltak for forbedret grensesnitt mot SFKB:

Det lages en spesifikasjon på et tjenestebasert grensesnitt mot SFKB som skal være basert på OpenAPI (REST) - NGIS-OpenAPI . Grensesnittet skal være utvidbart, og uavhengig av hvordan det er implementert på serversiden. Det må tas høyde for at historiske data skal kunne håndteres i fremtiden uten at dette er noe vi ser som en begrensing nå.

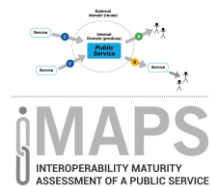
Registerplattform

I regi av Geonorge er det laget en open source registerløsning, som også kan brukes til andre formål enn i Geonorge. Krever nok litt forståelse å implementere, dokumentasjon finnes på

<https://github.com/kartverket/Geonorge.Register>

A.4 Fellesløsninger utviklet i regi av ISA (European Interoperability solutions of European Public Administration, business and citizens)

A.4.1 iMAPS

iMAPS (Interoperability Maturity Assessment of a Public Service) er et verktøy for egevaluering av tjenester. Hensikten er å bistå eiere av offentlige tjenester på både nasjonalt, regionalt og lokalt nivå med tanke på å sikre interoperabilitet.

Denne finnes nå i versjon 2.1.0, for nærmere informasjon, se [iMAPS | Joinup \(europa.eu\)](https://joinup.ec.europa.eu/iMAPS)

A.4.2 Re3gistry

OpenSource verktøy for å håndtere registerdata. Et eksempel på slike data er kodelister. Re3gistry er konformt med ISO 19135 Procedures for Item registration, og benyttes blant annet for registerdata i INSPIRE, se <http://inspire.ec.europa.eu/registry>.

Formater som støttes: XML , RDF/XML, JSON, Atom og CSV

A.4.3 VocBench3

VocBench er et web basert, flerspråklig plattform for handtering av OWL ontologier, SKOS tesaurus og RDF dataset.

For nærmere informasjon, se [Vocbench3 \(europa.eu\)](https://joinup.ec.europa.eu/vocbench3)

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

Vocbench er en flerspråklig plattform for å forvalte omforente vokabularer tilegnet semantisk web. Utgangspunktet er å sentralisere forvaltningen av kontrollerte vokabularer og metadata for å sikre interoperabilitet.

For nærmere informasjon, se https://ec.europa.eu/isa2/solutions/vocbench3_en

A.4.4 TESTA

Et pålitelig og sikkert kommunikasjonsnettverk mellom en rekke offentlige etater i Europa.

For nærmere informasjon, se https://ec.europa.eu/isa2/solutions/testa_en

Vedlegg B - Geodatalovens kommisjonsforordninger

INSPIRE har implementeringsregler som gir nærmere anvisninger om hvordan direktivet skal implementeres og er en del av lovverket. Disse oversettes til norsk av UD's oversettelsesgruppe. Det er imidlertid et etterslep på norske oversettelser.

Tidligere versjon av dette vedlegget hadde en tabell som viste sammenhengen mellom INSPIRE implementeringsregler og de norske kommisjonsforordningene. Etter nærmere diskusjon med KDD ble det avklart at det ikke er direkte mapping mellom disse. Mens INSPIRE ofte utgir bare endringer (amendment) kan enkelte av de norske kommisjonsforordningene bli fullstendig oppdatert.

Av denne grunn er det enklere å forholde seg til teksten som finnes i forskriften til geodataloven (Geodataforskriften), kapittel § 5. *Metadata*, § 5. Harmonisering og samvirkningsevne og § 7 Nettjenester.

Vedlegg C - Tekniske retningslinjedokumenter for søketjenester

C.1 Introduksjon

For nærmere informasjon, se [Technical Guidance for the implementation of INSPIRE Discovery Services](#)

C.2 Implementasjonskrav

Dette er anført som krav i de tekniske retningslinjedokumentene for å sikre interoperabilitet, men er ikke krav i lovens forstand dersom de går ut over det som står i direktivet og kommisjonsforordningene.

Requirement 1	An INSPIRE Discovery Service shall implement the mandatory behaviour of a [CSW ISO AP] compliant service and the extensions as required by the INSPIRE Directive and its associated Regulations.
Requirement 2	The extended behaviour for an INSPIRE Discovery Service with respect to the requirements of the INSPIRE Directive and the Regulation on INSPIRE Network Services [INS NS] consists of: Discovery Service Operations, Discovery Service Queryables, and Discovery Service Multilingual aspects.
Requirement 3	The list of federated catalogues, if any, shall be advertised as the result of a Service metadata response to a Discover Metadata request
Requirement 4	The additional search attributes listed in Section 4.4 are mandatory and shall be supported (allerede beskrevet)
Requirement 5	The additional search attributes listed in Section 4.4 shall be advertised as the result of a Service metadata response to a discover metadata request.

- Requirement 6 See [CSW ISO AP]. INSPIRE extends this operation with an additional parameter that indicates the client's preferred language.
- Requirement 7 The response shall include discovery service metadata parameters [INS NS] by implementing either scenario below:
1. Scenario 1: Referencing a URL mapped to the GetCapabilities response by the MetadataURL element in the ExtendedCapabilities of the [CSW ISO AP]; Mandatory [OGC CSW ISO AP] capabilities parameters (see Table 2) shall be mapped to INSPIRE metadata elements to implement a consistent interface.
- OR
2. Scenario 2: Including all required metadata explicitly in the GetCapabilities response [CSW ISO AP]. INSPIRE metadata elements that can't be mapped to [CSW ISO AP] elements are implemented as Extended Capabilities.
- To fulfil the specific language requirements of the INSPIRE Network Services Regulation [INS NS], a language section shall be added in the extended capability of the service.
- Requirement 8 [CSW ISO AP] specifies a GetCapabilities operation with several service metadata sections. The service metadata in the capabilities documents shall be in conformance with the requirements of INSPIRE service metadata [INS NS].
- Requirement 9 According to [INS NS, Annex II, Section 3.1] two parameters shall be supported by the service: Language, and Query.
- Requirement 10 The language parameter shall be implemented by using the Language queryable in a filter statement as defined by [CSW ISO AP]. With that a client can request metadata records in a specific metadata language.
- Requirement 11 The query parameter shall be implemented by the filter statement of the GetRecords-Request itself. The query has to support all mandatory search attributes
- Requirement 13 If an INSPIRE Discovery Service harvests a resource, the RESOURCETYPE of the resource being harvested shall be <http://schemas.opengis.net/iso/19139/20060504/gmd> and the RESOURCEFORMAT application/xml.
- Requirement 14 The Link Discovery Service operation allows the declaration of the availability of a Discovery Service compliant with this Regulation, for the discovery of resources through the Member State Discovery Service while maintaining the resource metadata at the owner location [INS NS]. Furthermore the Link Discovery Service Request parameter shall provide all information about the Public Authority's or Third Party's Discovery Service compliant with this Regulation, enabling the Member State Discovery Service to get resources metadata based on a combination of search criteria from the Public Authority's or Third Party's Discovery Service and to collate it with other resources metadata.
- Requirement 15 Third Party Discovery Services shall be published in the Member State's Discovery Service using the Publish Metadata operation.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 16 A federated Discovery Service shall be published in the Member State's Discovery Service's capabilities document as the URL of its HTTP/KVP/GET GetCapabilities request.
- Requirement 17 No additional request parameters are required. However, to indicate that the query should be distributed the "DistributedSearch" parameter of a GetRecords request shall be used with the "hopCount" attribute set always equal to "2" to avoid circular searches.
- Requirement 18 [CSW ISO AP] as the base specification for the INSPIRE Discovery Service is based on the ISO 19115/19119 information model. As such, the INSPIRE metadata elements (see [INS MD]) shall be requested through the INSPIRE Discovery Service interface within a Query.
- Requirement 19 An INSPIRE discovery service shall support the queryables as indicated in Table 4: INSPIRE search criteria (queryables)
- Requirement 20 The only queryable that is not defined above, but is required to comply with [INS MDTG] is "Metadata language". This is a mandatory queryable for INSPIRE Discovery Service to support the "Language" query parameter as defined in [INS NS, Annex II, Part B, Section 3.1].
- Requirement 21 Table 5 identifies the additional queryables that are not supported by [CSW ISO AP], but required by [INS NS]. X-Path expression and data types are taken from [INS MDTG].
- Requirement 22 All supported ISO queryables shall be advertised to be supported by an INSPIRE Discover Metadata operation; in addition, all INSPIRE search criteria (queryables) shall be listed in the section "AdditionalQueryables".
- Requirement 23 A network service metadata response shall contain a list of the natural languages supported by the service. This list shall contain one or more languages that are Supported.
- Requirement 24 A client may specify a specific language in a request. If the requested language is contained in the list of supported languages, the natural language fields of the service response shall be in the requested language. If the requested language is not supported by the service, then this parameter shall be ignored.
- Requirement 25 The name of this parameter shall be "LANGUAGE". The parameter values are based on ISO 639-2/B alpha 3 codes as used in [INS MDTG].
- Requirement 26 If a client request specifies an unsupported language, or the parameter is absent in the request, the above fields shall be provided in the service default language.
- Requirement 27 The Extended Capabilities shall indicate the response language used for the GetCapabilities-Response: Depending on the requested language the value of the <inspire_common:ResponseLanguage>/<inspire_common:Language> corresponds to the language used in the response. If a supported language was requested, <inspire_common:ResponseLanguage>/<inspire_common:Language> shall correspond to that requested language. If an unsupported language was requested or if no specific language was requested

- <inspire_common:ResponseLanguage>/<inspire_common:Language> shall correspond to the service default language.
- Requirement 28 The Extended Capabilities shall contain the list of supported languages indicated in <inspire_common:SupportedLanguages>. This list of supported languages shall consist of
1. exact one element <inspire_common:DefaultLanguage> indicating the service default language, and
 2. zero or more elements <inspire_common:SupportedLanguage> to indicate all additional supported languages.
- Regardless of the response language, the list of supported languages is invariant for each GetCapabilities-Response.
- Requirement 29 The Extended Capabilities shall use the XML Schema as defined in Annex A.
- Requirement 30 A client CSW Discovery.GetRecords request without a language specific filter shall be responded to including all metadata elements that comply to the request independent from any language. Depending on the discovery service contents, the response will involve metadata records of several natural languages.
- Requirement 31 A client CSW Discovery.GetRecords request containing a language specific filter requires a response of metadata records that comply to the request. If no metadata records comply to that request, the service shall respond normally with an empty result set (without raising an exception).
- Requirement 32 If a client sends an invalid CSW Discovery.GetRecords request (that is, not compliant to CSW ISO AP) containing a language specific filter and this causes an exception at the service, the exception shall be responded in the default or in a requested and supported language. The use of a valid language specific filter itself shall not raise an exception, even if the requested language is not supported.

C.3 Implementasjonsanbefalinger

- Recommendation 1 If service exceptions are internationalized then the error messages (exceptions) are either expressed in the service's default language (suppose that the request is incorrect and the LANGUAGE parameter has not been interpreted before issuing the error/exception text) or in the preferred (requested) language in other cases.
- Recommendation 2 To ensure a common response structure for a Discover Metadata request, the value of the following request parameters shall be set as follows:
- responseType = "results"
 - outputFormat = "application/xml"
 - outputSchema = <http://www.isotc211.org/2005/gmd>
 - ElementSetName = "full"

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Recommendation 3 If an INSPIRE Discovery Service harvests a resource, the RESOURCETYPE of the resource being harvested shall be <http://schemas.opengis.net/iso/19139/20060504/gmd> and the RESOURCEFORMAT application/xml.
- Recommendation 4 If a Member State chooses to implement the Link Discovery Service Operation by enabling federated search at the Discovery Service, the IOC TF recommends that it is implemented using two operations of [CSW ISO AP]: GetRecords and GetCapabilities.
- Recommendation 5 For further language support for other operation it is recommended to replace the operation-online-resources in each language specific GetCapabilities-Response by a specific operation-online-resource for that language. To support the additional operation-online-resources the service shall listen at the language specific operation end-points to distinguish for the requested languages.
- Recommendation 6 The support of IETF RFC 4646 is recommended wherever the support of ISO/639 B alpha3 for languages infringes the conformity with the standard used for implementing the [INS NS].

Vedlegg D - Tekniske retningslinjedokumenter for visningstjenester

D.1 Introduksjon

For nærmere informasjon, se [Technical Guidance for the implementation of INSPIRE View Services](#)

Kravene og anbefalingene under må leses sammen med det tekniske retningslinjedokumentet. Ikke minst for å forstå hvilket emne som kravene / anbefalingene knytter seg til, dette kommer ikke alltid klart fram av konteksten.

Retningslinjedokumentet benytter begrepene "implementation requirements" og "implementation recommendations" Disse er ikke krav i lovens forstand dersom de går ut over det som står i direktivet og kommisjonsforordningene og er ikke å oppfatte som krav i vårt nasjonale rammeverk, men innebærer tekniske spesifikasjoner som bør følges for å oppnå interoperabilitet, og vi ønsker at vi i nødvendig grad legger dette til grunn for våre implementasjoner.

Noen av kravene og anbefalingen er ikke lenger relevante da teknologien har utviklet seg videre siden disse kravene og anbefalingen ble forslått. I en senere versjon av rammeverket kan vi oppdatere disse anbefalingen.

D.2 Implementasjonskrav

Implementasjonskrav (Technical Guidance for the implementation of INSPIRE View Services).

Dette er anført som krav i de tekniske retningslinjedokumentene for å sikre interoperabilitet, men er ikke krav i lovens forstand dersom de går ut over det som står i direktivet og kommisjonsforordningene. Vi kan imidlertid i rammeverksdokumentet anføre disse som krav dersom det er enighet i det.

Requirement 1	An INSPIRE View Service shall implement the minimal mandatory behaviour from an [ISO 19128] service, extended with the extensions required by the INSPIRE Directive and the Implementing Rules for View services.
Requirement 2	The use of [ISO 19128] de jure standard as a basis for implementing an INSPIRE View service means that this service shall comply with the "basic WMS" conformance class as defined in this de jure standard.
Requirement 3	The following ISO 19128 operations shall be implemented for an INSPIRE View service: GetCapabilities; GetMap.
Requirement 4	The metadata response parameters shall be provided through the service Capabilities, as defined in the WMS Standard [ISO 19128, Section 7.2.4]. These capabilities are mandatory and defined when a WMS is set up. They consist of service

information, supported operations and parameters values. The extended capabilities section shall be used to fully comply with the INSPIRE View Service metadata requirements.

- Requirement 5 The operation for implementing INSPIRE “Get View Service Metadata” operation is the GetCapabilities operation. The parameters defined within the [ISO 19128] standard shall be used to convey relevant information in order to get the expected responses as described in [INS NS, Annex III, Section 2.2] of the Regulation on INSPIRE Network Services.
- Requirement 6 The <inspire_common:MetadataURL> element within the extended INSPIRE capabilities of an [ISO 19128] – WMS 1.3.0 <wms:Capability> element shall be used to reference the INSPIRE service metadata available through an INSPIRE Discovery Service. Mandatory [ISO 19128] – WMS 1.3.0 metadata elements shall be mapped to INSPIRE metadata elements to implement a consistent interface.
- Requirement 7 INSPIRE metadata are mapped to WMS capabilities elements to its full extent. It is mandatory to use the mapping provided in this Technical Guideline (described in Section 4.2.3.3.1.1 to 4.2.3.3.1.16. INSPIRE metadata elements that cannot be mapped to available [ISO 19128] – WMS1.3.0 elements are implemented as Extended Capabilities. Metadata are published through a service's capabilities document and can be harvested by an INSPIRE Discovery service.
- Requirement 8 Regardless of the scenario chosen to be implemented, a language section shall be added in the extended capability of the service to fulfil the language requirements of the Network Services Regulation [INS NS].
- Requirement 9 Regardless of the scenario chosen to be implemented View Service Metadata shall be published in an INSPIRE Discovery Service. This is required to support a) the INSPIRE View Link service operation and b) discovery of View services by client applications such as the INSPIRE geoportal
- Requirement 10 An INSPIRE View service shall contain the INSPIRE metadata elements set out in the Metadata Regulation [INS MD] as shown in Table 3.
- Requirement 11 Within the scope defined by the INSPIRE directive the value of the Resource Type shall be fixed to ‘service’ for spatial data services. As the Resource Type is not supported by [ISO 19128] – WMS 1.3.0, an extension shall be used to map this to an <inspire_common:ResourceType> element within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 12 An extension shall be used to map Resource Locator to an <inspire_common:ResourceLocator> element within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element.
- Requirement 13 Coupled Resource shall be mapped to the <MetadataURL> elements of the Layer elements of the service capabilities. If linkage to the data sets or series on which the service operates are available, then the linkage to these resources shall be provided as stated by the INSPIRE Metadata Technical Guidance [INS MDTG].
- Requirement 14 Each of the <MetadataURL> elements shall be populated with a URL that allows access to an unambiguous metadata record. The URL shall be either an HTTP/GET call on the GetRecordById operation of the Discovery Service or a direct link to the ISO 19139 metadata document.
- Requirement 15 For the Spatial Data Service Type as defined by the INSPIRE Metadata Regulation [INS MD] ('view') an extension shall be used to map this to an <inspire_common:SpatialDataServiceType> element within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element. For an INSPIRE View Service the Spatial Data Service Type shall have a fixed value "view" according to INSPIRE Metadata Regulation [INS MD Part 3].
- Requirement 16 The INSPIRE Metadata Regulation [INS MD] mandates that in the case of spatial data services at least one keyword from the "Classification of Spatial data Services" (Part D.4 from INS MD) shall be provided.
- Requirement 17 If additional keywords are provided they shall be mapped with the <wms:KeywordList> element, the individual keywords shall be mapped to the <wms:Keyword> element, the referenced vocabulary shall be mapped to the 'vocabulary' attribute of the <wms:Keyword> element.
- Requirement 18 The keywords shall be mapped to the capabilities extension <inspire_common:Keyword> and <inspire_common:MandatoryKeyword> within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element.
- Requirement 19 Geographic Bounding Box shall be mapped to the EX_GeographicBoundingBox element of Layer elements.
- Requirement 20 To be compliant with the INSPIRE Metadata Regulation [INS MD] and with [ISO 19115] one of following dates shall be used: date of publication, date of last revision, or the date of creation. Date of last revision is preferred. The date shall be expressed in conformity with the [INS MD]

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 21 As the Temporal Reference is not directly supported by [ISO 19128] – WMS 1.3.0 an extension shall be used to map this to an <inspire_common:TemporalReference> element within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element.
- Requirement 22 The INSPIRE Metadata Regulation [INS MD] requires that metadata shall include information on the degree of conformity with the implementing rules provided in Art. 7.1 (Interoperability of spatial data sets and services) of the INSPIRE Directive Directive 2007/2/EC].
- Requirement 23 An extension shall be used to map this to an <inspire_common:Conformity> element within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element.
- Requirement 24 This metadata element shall be mapped to the <wms:Fees> element of the capabilities. If no conditions apply to the access and use of the resource, "no conditions apply" shall be used. If conditions are unknown "conditions unknown" shall be used.
- Requirement 25 Responsible Party as described in the INSPIRE Metadata Regulation [INS MD] shall be mapped to the <wms:ContactOrganization> element of the <wms:ContactPersonPrimary> within the <wms:ContactInformation> element.
- Requirement 26 The value domain of the Responsible Party role shall comply with the INSPIRE Metadata Regulation [INS MD, Part D6]. The Responsible Party Role shall be mapped to the <wms:ContactPosition> of the <wms:ContactInformation> element.
- Requirement 27 INSPIRE is more demanding than [ISO 19115] by mandating both the name of the organisation, and a contact e-mail address. The role of the responsible party serving as a metadata point of contact is out of scope of the Metadata Regulation [INS MD], but this property is mandated by [ISO 19115]. Its value shall be defaulted to "pointOfContact".
- Requirement 28 Since only one <wms:ContactInformation> element is allowed in [ISO 19128] – WMS 1.3.0 (to which Responsible Organisation is mapped), an extension shall be used to map this to an <inspire_common:MetadataPointOfContact> element within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element.
- Requirement 29 As the Metadata Date is not supported by [ISO 19128] – WMS 1.3.0, an extension shall be used to map this to an <inspire_common:MetadataDate> element within an <inspire_vs:ExtendedCapabilities> element. The date shall be expressed in conformity with the [INS MD].
- Requirement 30 GetCapabilities operation metadata shall be mapped to the <wms:GetCapabilities> element.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 31 GetMap operation metadata shall be mapped to the <wms:GetMap> element. Either PNG or GIF format (without LZW compression) with transparency shall be supported by the View service [INS NS, Annex III, Part B].
- Requirement 32 The description of a layer shall use elements defined for the service capabilities in the [ISO 19128] standard. This description shall specify the role of some parameters for the INSPIRE View Service as stated in the Regulation on INSPIRE Network Services [INS NS].
- Requirement 33 It is mapped with <wms:Title>. The harmonised title of a layer for an INSPIRE spatial data theme is defined by [INS DS] and shall be subject to multilingualism (translations shall appear in each mono-lingual capabilities localised documents).
- Requirement 34 Text describing the layer. Subject to multilingualism. It shall be mapped with the <wms:Abstract> element.
- Requirement 35 It shall be mapped to the <wms:KeywordList> element.
- Requirement 36 This Layer metadata element shall be mapped to the <wms:BoundingBox> element. The minimum bounding rectangle of the area covered by the Layer in all supported CRS shall be given.
- Requirement 37 The [INS MD] Regulation defines a Unique Resource Identifier as a value uniquely identifying an object within a namespace. The code property shall be specified at a minimum, and a codeSpace (namespace) property may be provided.
- Requirement 38 To be able to map the concept of a responsible body/codeSpace and local identifier/code to [ISO 19128]), AuthorityURL and Identifier elements shall be used. The authority name and explanatory URL shall be defined in a separate AuthorityURL element, which may be defined once and inherited by subsidiary layers. Identifiers themselves are not inherited.
- Requirement 39 Name shall be mapped with the <wms:Name> element. The harmonised name of a layer shall comply with the Layer requirements of the [INS DS, Article 14]
- Requirement 40 It is mandatory to use geographical coordinate system based on ETRS89 in continental Europe and ITRS outside continental Europe.
- Requirement 41 A Style shall be composed of a Title and a Unique Identifier.
- Requirement 42 An <inspire_common:DEFAULT> style for each theme shall be as defined in the "Portrayal" section of the [INS DS, Article 14].
- Requirement 43 For layers with no associated default style, the INSPIRE Generic Conceptual Model [INS GCM] defines simple styles shall be used in data portrayal, derived from Symbology Encoding Implementation Specification [OGC SEIS]: Point: grey square, 6 pixels; Curve: black solid line, 1 pixel; Surface: black solid line, 1 pixel, grey fill.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 44 If no style is specified in the request or the style parameter is empty, the <inspire_common:DEFAULT> style shall be used in layer rendering.
- Requirement 45 A legend shall be provided for each style and supported language defined in the View Service.
- Requirement 46 Style shall be mapped to the <wms:Style> element. The humanreadable name shall be mapped to the <wms:Title> element and the Unique Identifier shall be mapped to the <wms:Name> element.
- Requirement 47 As the capabilities document is a mono-lingual document, internationalized legend may be placed in a different capabilities document for each value of the LANGUAGE parameter. It shall be mapped with the <wms:LegendURL> element.
- Requirement 48 In other cases such as time and elevation, <wms:Dimension> shall be used according to [INS NS].
- Requirement 49 A containing Category Layer itself includes a Name by which a map portraying all of the nested layers can be requested at once. If a metadata description of this category composition exists then the MetadataURL for the Category Layer shall be provided.
- Requirement 50 The mandatory VERSION parameter. The value "1.3.0" shall be used for GetMap requests that comply with the [ISO 19128] standard.
- Requirement 51 The mandatory REQUEST parameter is defined in [ISO 19128, Section 6.9.2]. To invoke the GetMap operation, the value "GetMap" shall be used to comply with the [ISO 19128] standard.
- Requirement 52 The mandatory LAYERS parameter lists the map layer(s) to be returned by this GetMap request. The value of the LAYERS parameter shall be a comma-separated list of one or more valid INSPIRE harmonized layer names.
- Requirement 53 The mandatory STYLES parameter lists the style in which each layer is to be rendered. The value of the STYLES parameter shall be a comma-separated list of one or more valid INSPIRE style names. A client may request the default Style using a null value (as in "STYLES=").
- Requirement 54 The CRS request parameter states what Layer CRS applies to the BBOX request parameter. Values must be CRS that are defined in the INSPIRE Annex I, theme 1, Coordinate Reference System.
- Requirement 55 The mandatory BBOX parameter allows a Client to request a particular Bounding Box. The value of the BBOX parameter in a GetMap request shall be a list of comma-separated real numbers in the form "minx,miny,maxx,maxy". These values specify the minimum X, minimum Y, maximum X, and maximum Y values of a region in the Layer CRS of the request. The units, ordering and direction of increment of the X and

- Y axes shall be as defined by the Layer CRS. The four bounding box values indicate the outside limits of the region.
- Requirement 56 The mandatory WIDTH and HEIGHT parameters specify the size in integer pixels of the map to be produced.
- Requirement 57 The mandatory FORMAT parameter states the desired format of the map. The [INS NS, Annex III, Part B, Section 2] Image format states that at least one of “image/png” or “image/gif” must be supported and therefore advertised in the GetCapabilities operation.
- Requirement 58 The optional TRANSPARENT parameter specifies whether the map background is to be made transparent or not. The service is required to implement this.
- Requirement 59 The default value shall be "XML" if this parameter is absent from the request. Other valid values are INIMAGE and BLANK.
- Requirement 60 As stated in [INS NS], the Link View Service operation allows a Public Authority or a Third Party to declare a View Service for the viewing of its resources through the Member State View Service while maintaining the viewing capability at the Public Authority or the Third party location. Furthermore, the Link View Service parameter shall provide all information about the Public Authority’s or Third Party’s View Service compliant with this regulation, enabling the Member State View Service to get a map from the Public Authority’s or Third Party’s View Service and to collate it with other maps.
- Requirement 61 This operation shall be implemented with the Discover Metadata operation of the Discovery Service.
- Requirement 62 In the case where it is more preferable to collate maps in a View Service (for example: the Member State View Service collates maps that are served locally with maps that are served remote by a Third Party), the Member State’s View Service shall include the service’s layer metadata in his own service metadata (capabilities document).
- Requirement 63 The “cascaded” attribute of the <wms:Layer> element shall be used to indicate that the layer is hosted by a remote View Service.
- Requirement 64 Every time a map from a View Service is cascaded through another View Service the value of the “cascaded” attribute shall be incremented by 1. The actual collation of maps is out-of-scope for this Technical Guideline.
- Requirement 65 To support collation with other maps for both supported image formats (GIF and PNG), the transparency parameter (TRANSPARENT) of the WMS GetMap request

shall be set to “true” and the background parameter (BGCOLOR) for all layers shall be set to the same colour.

- Requirement 66 A network service metadata response shall contain a list of the natural languages supported by the service. This list shall contain one or more languages that are supported.
- Requirement 67 A client may specify a specific language in a request. If the requested language is contained in the list of supported languages, the natural language fields of the service response shall be in the requested language. If the requested language is not supported by the service, then this parameter shall be ignored.
- Requirement 68 The name of this parameter shall be “LANGUAGE”. The parameter values are based on ISO 639-2/B alpha 3 codes as used in [INS MDTG].
- Requirement 69 If a client request specifies an unsupported language, or the parameter is absent in the request, the above fields shall be provided in the service default language.
- Requirement 70 The Extended Capabilities shall indicate the response language used for the GetCapabilities-Response: Depending on the requested language the value of the <inspire_common:ResponseLanguage> corresponds to the current used language. If a supported language was requested, <inspire_common:ResponseLanguage> shall correspond to that requested language. If an unsupported language was requested or if no specific language was requested <inspire_common:ResponseLanguage> shall correspond to the service default language <inspire_common:DefaultLanguage>
- Requirement 71 The Extended Capabilities shall contain the list of supported languages indicated in <inspire_common:SupportedLanguages>. This list of supported languages shall consist of:
1. Exact one element <inspire_common:DefaultLanguage> indicating the service default language, and
 2. Zero or more elements <inspire_common:SupportedLanguage> to indicate all additional supported languages.
- Regardless of the response language, the list of supported languages is invariant for each GetCapabilities-Response.
- Requirement 72 The Extended Capabilities shall use the XML Schema as defined in the INSPIRE online schema repository.
- Requirement 73 If any portrayal rules require language support for rendered text - e.g. by further amendments for Annex II or Annex III - INSPIRE View Services shall implement the common concept as stated in Section 4.3.2.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 74 An INSPIRE View Service shall implement the mandatory behaviour from an [OGC 07-057r7] service, extended with the extensions required by the INSPIRE Directive and the Implementing Rules for View services.
- Requirement 75 The following [OGC 07-057r7] operations shall be implemented for an INSPIRE View service: GetCapabilities; GetTile.
- Requirement 76 The Link View Service operation shall be handled by the INSPIRE Discovery Service [INS DSTG].
- Requirement 77 Common request parameters for the View Service operations:
- SERVICE The SERVICE parameter is the service type identifier. The value shall be "WMTS".
- REQUEST The mandatory REQUEST parameter indicates which service operation is being invoked. The value shall be the name of one of the operations offered by the Web Map Tile Service.
- LANGUAGE See Section 0 Language Requirements (INSPIRE extension)
- Requirement 78 The following metadata response parameters shall be contained in a Get View Service Metadata response:
- View Service Metadata;
 - Operations Metadata;
 - Layers Metadata;
 - Languages.
- Most of the necessary metadata can be provided through the service Capabilities, as defined in the WMTS Standard [OGC 07-057r7, Section 7.1.1]. These capabilities are mandatory and defined when a WMTS is set up. They consist of server's information, supported operations and parameters values.
- Requirement 79 Layers shall provide a link to the metadata description of the spatial dataset using the "ows:Metadata" element as part of the layer metadata. This element shall be populated with a URL that allows access to an unambiguous metadata record. The URL may be either: A HTTP/GET call on the GetRecordById operation of the Discovery Service using the identifier of the metadata document; or a direct link to the metadata document.
- Requirement 80 The third mandatory operation "Link View Service", which allows a Public Authority or a Third Party to declare a view Service for the viewing of its resources through the Member State View Service while maintaining the viewing capability at the Public Authority or the Third party location, shall be implemented through the "Discover

- Metadata” operation of the Discovery Service which allows for View service metadata to be retrieved.
- Requirement 81 The GetCapabilities operation metadata shall be mapped to the <ows:Operation name="GetCapabilities"> element.
- Requirement 82 The GetTile operation metadata shall be mapped to the <ows:Operation name="GetTile"> element. Either PNG or GIF format (without LZW compression) shall be supported by the View service [INS NS, Annex III, Part B].
- Requirement 83 The use of the “Discover Metadata” operation of the INSPIRE Discovery service is recommended for implementing the Link View Service operation.
- Requirement 84 The description of a layer shall use elements defined for the service capabilities in the [OGC 07-057r7] standard. This description shall specify the role of some parameters for the INSPIRE View Service as stated in the Regulation on INSPIRE Network Services [INS NS]:
- Requirement 85 The Resource title of the layer, used for human communication, for example presentation of the layer in a menu. It is mapped with <ows:Title>. The harmonised title of a layer for an INSPIRE spatial data theme is defined by [Directive 2007/2/EC] and shall be subject to multilingualism (translations shall appear in each mono-lingual capabilities localized documents).
- Requirement 86 Layer abstract: text describing the layer. Subject to multilingualism. It shall be mapped with the <ows:Abstract> element.
- Requirement 87 Additional Keywords: list of keywords describing the layer, to support catalog search (to be harmonised the INSPIRE metadata element Keyword Value, see [INS DSTG, Section 3.2.3] It shall be mapped to the <ows:Keywords> element.
- Requirement 88 Geographic Bounding Box element is used to facilitate geographic searches. It shall be mapped to the <ows:WGS84BoundingBox> element. The minimum bounding rectangle in decimal degrees of the area covered by the Layer shall be supplied regardless of what CRS the tileMatrixSet may define and shall use WGS:84 as Coordinate Reference System.
- Requirement 89 It is mandatory to use geographical coordinate system based on ETRS89 in continental Europe and ITRS outside continental Europe.
- Requirement 90 Style shall be mapped to the <Style> element. The human readable name shall be mapped to the <ows:Title> element and the Unique Identifier shall be mapped to the <ows:Identifier> element.

Requirement 91 As the capabilities document is a mono-lingual document, internationalized legend may be placed in different capabilities document for each value of the LANGUAGE parameter. It shall be mapped with the <ows:LegendURL> element.

Requirement 92 Table 15 shows INSPIRE parameters that shall be used within the WMTS GetTile operation according to the [INS NS]:

D.3 Implementasjonsanbefalinger

Recommendation 1 It is recommended that the GET method is used for the view service operations.

Recommendation 2 If service exceptions are internationalised then the error messages (exceptions) are either expressed in the service's default language (suppose that the request is incorrect and the LANGUAGE parameter has not been interpreted before issuing the error/exception text) or in the preferred (requested) language in other cases.

Recommendation 3 Additional keywords may be described as a free text or may originate from any Controlled Vocabulary. If they originate from a Controlled Vocabulary, for example GEMET, then the citation of the originating Controlled Vocabulary shall be provided in the extended capabilities.

Recommendation 4 While this issue is being addressed by the standardisation community, spatial resolution restrictions for services shall be written in the Abstract as mandated by the Metadata Technical Guidance [INS MDTG]. Spatial Resolution restrictions at service metadata level shall be declaratively described in the <wms:Abstract> element.

Recommendation 5 The use of "None" is recommended when no limitations on public access apply. When constraints are imposed, the MD_RestrictionCode codelist names may be used as defined in [ISO 19115, Annex B – Data Dictionary, Section 5.24].

Recommendation 6 If PNG format is supported; the View service may select an appropriate bit depth for the returned PNG image. For layers with up to 256 colours, the recommended format is 8-bit indexed PNG. For layers with more than 256 colours, a higher bit depth should be used.

Recommendation 7 The use of the "Discover Metadata" operation of the INSPIRE Discovery service is recommended for implementing the Link View Service operation.

Recommendation 8 It is recommended to harmonise the Additional Keywords with the INSPIRE service metadata element Keyword, to facilitate searches.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Recommendation 9 If a codeSpace is provided, the data type to be used shall be RS_Identifier. The value of the "id" attribute assigned to the MD_DataIdentification element should be used for cross-references within the document, or as the fragment identifier in links to the element from external resources.
- Recommendation 10 The usage of a UUID (Universal Unique Identifier, as specified by IETF (<http://www.ietf.org>)) is recommended to ensure identifier's uniqueness.
- Recommendation 11 As two types of CRS identifiers are permitted ("label" with EPSG, CRS and AUTO2 namespaces, and "URL" identifiers as fully-qualified Uniform Resource Locator that references a publicly-accessible file containing a definition of the CRS that is compliant with ISO 19111), it is recommended to set up a register for the INSPIRE framework.
- Recommendation 12 In addition to the <inspire_common:DEFAULT> style, the View Service should provide additional thematic or national styles for each layer, for example IGNF:TN.ROADTRANSPORTNETWORKS.ROADS.
- Recommendation 13 It is recommended to use "image/png" or "image/gif" mime types for a legend.
- Recommendation 14 The optional <wms:Dimension> element should be used in service metadata to declare that one or more dimensional parameters are relevant to a layer or group of layers.
- Recommendation 15 When the map is fully defined by its two-dimensional axis (defined in the CRS), this metadata element should not be provided.
- Recommendation 16 Category Layers should be used to describe a layer including more than one featuretype (e.g. Hydrography Layers in INSPIRE Regulation as regards interoperability of spatial data sets and services [INS DS]) or a layer consisting of regional separated spatial datasets.
- Recommendation 17 For further language support for other operation it is recommended to replace the operation-online-resources in each language specific GetCapabilities-Response by a specific operation-online-resource for that language. To support the additional operation-online-resources the service shall listen at the language specific operation end-points to distinguish for the requested languages.
- Recommendation 18 The support of IETF RFC 4646 is recommended wherever the support of ISO/639 B alpha3 for languages infringes the conformity with the standard used for implementing the [INS NS].
- Recommendation 19 It is recommended that http URIs be used instead of URNs

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

Merknad: In June 2010 OGC revised the naming policy to use http URIs to identify persistent OGC resources instead of URNs. For more information see <http://www.opengeospatial.org/projects/groups/ogcnasc>.

- Recommendation 20 It is recommended that the GET method is used for the view service operations.
- Recommendation 21 Every layer offered by a INSPIRE WMTS should use the InspireCRS84Quad MatrixSet
- Recommendation 22 It is recommended to use ETRS89 ellipsoidal coordinate reference system when using a tile cache map service : "EPSG:4258".
- Recommendation 23 It is recommended to use InspireCRS84Quad as the tiling scheme definition.

Vedlegg E - Tekniske retningslinjedokumenter for nedlastingstjenester

E.1 Introduksjon

For nærmere informasjon, se [Technical Guidance for the implementation of INSPIRE Download Services](#)

Kravene og anbefalingene under må leses sammen med det tekniske retningslinjedokumentet. Ikke minst for å forstå hvilket emne som kravene / anbefalingene knytter seg til, dette kommer ikke alltid klart fram av konteksten.

Retningslinjedokumentet beskriver flere konformitetsklasser og benytter begrepene “TG Requirements” og “TG Recommendations” Disse er ikke krav i lovens forstand dersom de går ut over det som står i direktivet og kommisjonsforordningene og er ikke å oppfatte som krav i vårt nasjonale rammeverk, men innebærer tekniske spesifikasjoner som bør følges for å oppnå interoperabilitet, og vi ønsker at vi i nødvendig grad legger dette til grunn for våre implementasjoner.

Noen av kravene og anbefalingen er ikke lenger relevante da teknologien har utviklet seg videre siden disse kravene og anbefalingen ble forslått. I en senere versjon av rammeverket kan vi oppdatere disse anbefalingen.

E.2 Konformitetsklasse Pre-defined atom

This conformance class is inclusive of:

- TG Requirement 1 to TG Requirement 45
- TG Recommendation 1 to TG Recommendation 12

E.2.1 Implementasjonskrav

Dette er anført som krav i de tekniske retningslinjedokumentene for å sikre interoperabilitet, men er ikke krav i lovens forstand dersom de går ut over det som står i direktivet og kommisjonsforordningene. Vi kan imidlertid i rammeverksdokumentet føre disse som krav dersom det er enighet i det.

- Requirement 1 Pre-defined Dataset Download Service implementations shall publish separate datasets as individual entries within an Atom feed.
- Requirement 2 All Atom feeds (and entries in feeds) shall conform to all the requirements in the Atom specification, RFC 4287.
- Requirement 3 All GeoRSS information in Atom feeds shall conform to the GeoRSS-Simple specification.
- Requirement 4 All OpenSearch information in Atom feeds shall conform to the OpenSearch specification.
- Requirement 5 The `__title'` element of an Atom feed shall be populated with a human readable title for the feed.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 6 The `—Download Service Feed` shall contain an Atom `_link` element that links to the metadata record for this Download Service. The value of the `_rel` attribute of this element shall be `—describedby` and the value of the `_type` attribute shall be either `"application/xml"`.
- Requirement 7 The `—Download Service Feed` shall contain an Atom `_link` element that contains an HTTP URI for the `—Download Service Feed` document. The value of the `_rel` attribute of this element shall be `—self`, the `_hreflang` attribute shall use the appropriate language code and the value of the `_type` attribute shall be `—application/atom+xml`.
- Requirement 8 The `—Download Service Feed` shall contain an Atom `_link` element that contains a link to an OpenSearch description document for the Download Service. The value of the `_rel` attribute of this element shall be `—search`, the `_hreflang` attribute shall use the appropriate language code and the value of the `_type` attribute shall be `—application/opensearchdescription+xml`.
- Requirement 9 The `_id` element of a feed shall contain an HTTP URI which dereferences to the feed.
- Requirement 10 The `_rights` element of a feed shall contain information about rights or restrictions for that feed.
- Requirement 11 The `_updated` element of a feed shall contain the date, time and timezone at which the feed was last updated.
- Requirement 12 The `_author` element of a feed shall contain current contact information for an individual or organisation responsible for the feed. At the minimum, a name and email address shall be provided as contact information.
- Requirement 13 Each feed `_entry` in a `—Download Service Feed` shall contain `spatial_dataset_identifier_code` and `spatial_dataset_identifier_namespace` elements which together contain the Spatial Dataset Unique Resource Identifier for the dataset described by the feed. These elements are defined in the `inspire_dls` schema which shall be included in the namespace declarations of the feed.
- Requirement 14 Each feed `_entry` in a `—Download Service Feed` shall contain a link to a Dataset metadata record. This link shall have a `_rel` attribute with a value of `—describedby` and a `_type` attribute with a value `—application/xml`
- Requirement 15 Each feed `_entry` in a `—Download Service Feed` shall contain a single link to a `—Dataset Feed`. This link shall have a `_rel` attribute with a value of `—alternate` and a `_type` attribute with a value `—application/atom+xml`
- Requirement 16 In case of a `—hybrid implementation` based on Atom for Part A of [INS NS, Annex IV] and WFS for Parts B and C of [INS NS, Annex IV], a link shall be provided to the WFS

- Capabilities document. Where this is done the `__rel` attribute shall have the value `—related` and the `__type` attribute shall have the value `—application/xml`
- Requirement 17 The `__id` element of a feed entry in a Download Service Feed shall contain an identifier for that feed entry.
- Requirement 18 The `__title` element of a feed entry in a Download Service Feed shall be populated with a human readable title for the feed entry.
- Requirement 19 The `__updated` element of a feed entry in a Download Service Feed shall contain the date, time and timezone at which the feed entry was last updated.
- Requirement 20 Each feed entry shall contain an Atom `__category` element for each CRS in which the pre-defined dataset is available. This category element shall refer to a well-known definition of a coordinate reference system.
- Requirement 21 The `__title` element of a `—Dataset Feed` shall be populated with a human readable title for the feed.
- Requirement 22 The `__id` element of a `—Dataset Feed` shall contain an HTTP URI which dereferences to the feed
- Requirement 23 The `__rights` element of a `—Dataset Feed` shall contain information about rights or restrictions for that feed.
- Requirement 24 The `__updated` element of a `—Dataset Feed` shall contain the date, time and timezone at which the feed was last updated.
- Requirement 25 The `__author` element of a `—Dataset Feed` shall contain current contact information for an individual or organisation responsible for the feed. At the minimum, a name and email address shall be provided as contact information.
- Requirement 26 Each `—Dataset Feed` shall contain at least one feed entry containing links to download the pre-defined dataset (e.g. as a GML file).
- Requirement 27 Each "Dataset Feed" shall contain separate entries for each format/CRS combination in which the pre-defined dataset is available to download.
- Requirement 28 Each feed shall contain an Atom `__link` element for each INSPIRE Spatial Object Type in the dataset. The link shall refer to the INSPIRE Registry unless the data does not conform to any Data Specification in which case a link to a local definition of the Spatial Object Type shall be used instead. The value of the `__rel` attribute of this element shall be `—describedby`. For definitions in the INSPIRE registry the value of the `__type` attribute shall be `—text/html`.
- Requirement 29 Each feed entry shall contain an Atom `__link` element that links to the pre-defined dataset file described by the entry. The value of the `__rel` attribute of this element shall be `—alternate` and a `—length` attribute (providing the length of the linked

resource in octets*) shall be provided if possible. Where a dataset is provided in multiple physical files, additional `_link'` elements shall be provided in the feed entry, one link for each physical file.

*1 octet = 8 bits (usually synonymous with 1 byte)

- Requirement 30 The `_type'` attribute of the link element shall be used to indicate the media type of resource that will be returned if the link is resolved. A valid media type must be used for the value of this attribute; if the media type is not registered with IANA it should still follow the conventions for unregistered media types.
- Requirement 31 Where alternative language representations of datasets are linked to, the `_hreflang'` attribute of the link element shall be used to indicate the language of the target dataset as described in the Atom specification.
- Requirement 32 Where a dataset is provided in multiple physical files: each file shall be linked to via a separate `_link'` element. Each of these `_link'` elements shall have a `_rel'` value equal to `—section||`.
- Requirement 33 Where a dataset is provided in multiple physical files: a description of the dataset structure shall be provided EITHER in an atom `_content'` element as free text, OR in an external document which is the target of another `_link'` element. Where a `_link'` element is used this element shall have a `_rel'` value equal to `—alternate||` and a suitable media type shall be used for the `_type'` value.
- Requirement 34 Only media types listed in the INSPIRE media-types register shall be used.
- Requirement 35 Each CRS representation shall have a `_category'` element which refers to the CRS definition and code.
- Requirement 36 A Download Service metadata response shall contain a list of the natural languages supported by the service. This list shall contain one or more languages that are supported.
- Requirement 37 A client may specify a specific language in a request. If the requested language is contained in the list of supported languages, the natural language fields of the service response shall be in the requested language. If the requested language is not supported by the service, then this parameter shall be ignored.
- Requirement 38 Where a feed is made available in alternative languages, links shall be provided to these alternative representations. These links shall each use the `_hreflang'` attribute to indicate the language of the alternative representation. The value of the `_rel'` attribute for these link elements this element shall be `—alternate||`.
- Requirement 39 A simple service to perform the Describe Spatial Dataset and Get Spatial Data Set operations shall be provided and described by an OpenSearch description document.

- Requirement 40 The OpenSearch description shall contain a `__url` element that describes an HTTP URI for the OpenSearch Description document. The value of the `__rel` attribute of this element shall be `self`, the value of the `__type` attribute shall be `application/opensearchdescription+xml` and the value of the `__template` attribute shall be the HTTP URI of the document.
- Requirement 41 The OpenSearch description shall contain a `__url` element that describes a template URL for generic search queries. The value of the `__rel` attribute of this element shall be `results`, the value of the `__type` attribute shall be `text/html`.
- Requirement 42 The OpenSearch description shall contain a `__url` element that describes a template URL for the Describe Spatial Data Set operation. This template shall accept the INSPIRE parameters `spatial_dataset_identifier_code`, `spatial_dataset_identifier_namespace` and the OpenSearch `language` parameter. The `__url` element shall have an attribute `__type` with a value of `application/atom+xml` and an attribute `__rel` with the value `describedby`.
- Requirement 43 The OpenSearch description shall contain a `__url` element that describes a template URL for the Get Spatial Data Set operation. This template shall accept the INSPIRE parameters `crs`, `spatial_dataset_identifier_code`, `spatial_dataset_identifier_namespace` and the OpenSearch `language` parameter. The `__url` element shall have an attribute `__type` with a value corresponding to the media type of the result and an attribute `__rel` with the value `results`.
- Requirement 44 For each dataset available the OpenSearch description shall contain a `__query` element that has a `__role` attribute with the value `example` and `__spatial_dataset_identifier_code` and `__spatial_dataset_identifier_namespace` attributes together containing unique spatial dataset identifier. The value of the `__crs` and `__language` attributes shall be set to the values considered as the default ones by the service provider.
- Requirement 45 For each language supported by the download service, the OpenSearch description shall contain a `__language` element that contains the language code. The first `__language` element shall contain the Default Language.

E.2.2 Implementasjonsanbefalinger

- Recommendation 1 The `__subtitle` element of an Atom feed may be populated with a human readable subtitle for the feed.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Recommendation 2 Alternative representations (for example HTML) should be provided as links. Where this is done the `__rel'` attribute should have the value `—alternate`.
- Recommendation 3 The `__rights'` element of a feed entry may contain information about rights or restrictions specific to that feed entry.
- Recommendation 4 The `__author'` element of a feed entry may contain information about the author specific to that feed entry.
- Recommendation 5 The `__summary'` element of a feed entry should contain a summary description of the feed entry.
- Recommendation 6 GeoRSS-Simple should be used in feed entries to indicate the geographic extent of the dataset.
- Recommendation 7 The bounding box of the dataset described by a feed entry should be provided using a `georss:polygon`, unless the geographic extent is a single point in which case `georss:point` should be used.
- Recommendation 8 The `__subtitle'` element of a `—Dataset Feed` may be populated with a human readable subtitle for the feed.
- Recommendation 9 A link element should be included that links to the `__parent'` Dataset feed. This link should have a `__rel'` attribute with a value of `—up` and a `__type'` attribute with a value of `—application/atom+xml`.
- Recommendation 10 Where a dataset is provided in multiple physical files: a `__bbox'` attribute may be used to describe the geospatial extent of a particular file. If this is used, then the value of this attribute should be structured according to the `georss:box` structure.
- Recommendation 11 Where a dataset is provided in multiple physical files: a `__time'` attribute may be used to describe the temporal extent of a particular file. If this is used, then the value of this attribute should be structured according to the ISO 8601 standard.
- Recommendation 12 For files that are made available uncompressed, compression is offered by HTTP 1.1 server and clients. As spatial data sets may be large, clients should set their HTTP Accept-Encoding header to include "gzip, deflate" in each request for uncompressed files.

E.3 Konformitetsklasse Pre-defined WFS/FE

This conformance class is inclusive of:

- TG Requirement 46 to TG Requirement 60
- TG Recommendation 14 to TG Recommendation 15

E.3.1 Implementasjonskrav

Dette er anført som krav i de tekniske retningslinjedokumentene for å sikre interoperabilitet, men er ikke krav i lovens forstand dersom de går ut over det som står i direktivet og kommisjonsforordningene. Vi kan imidlertid i rammeverksdokumentet føre disse som krav dersom det er enighet i det.

- Requirement 46 Implementations shall conform to ISO 19142 Conformance Class `_Simple WFS'`
- Requirement 47 Implementations shall conform to ISO 19143 Conformance Class `_Query'`
- Requirement 48 Implementations shall conform to ISO 19142 Conformance Class `_HTTP Get'`
- Requirement 49 Pre-defined Stored Queries shall be provided to make pre-defined datasets available.
- Requirement 50 Any possible (i.e. available) combinations of CRS/DataSetIdCode/
DataSetIdNamespace/language shall be made available through pre-defined stored queries.
- Requirement 51 Pre-defined Stored Queries shall use the parameter names `—CRS||`,
`—DataSetIdCode||`, `—DataSetIdNamespace||` and `—Language||` to identify the CRS,
dataset ID code, dataset ID namespace and language components of a query.
- Requirement 52 A separate WFS endpoint shall be provided for each INSPIRE dataset thus providing one dataset per GetCapabilities response.
- Requirement 53 INSPIRE Metadata for the Download Service shall EITHER be linked to via an `<inspire_common:MetadataURL>` in an extended capabilities section, OR the extended capabilities section shall contain all the INSPIRE Metadata for the Download Service in accordance with Table 4 and the `inspire_dls:ExtendedCapabilities` schema.
- Requirement 54 A network service [Download Service] metadata response shall contain a list of the natural languages supported by the service. This list shall contain one or more languages that are supported.
- Requirement 55 A client may specify a specific language in a request. If the requested language is contained in the list of supported languages, the natural language fields of the service response shall be in the requested language. If the requested language is not supported by the service, then this parameter shall be ignored.
- Requirement 56 The name of this parameter shall be `—LANGUAGE||`. The parameter values are based on ISO 639-2/B alpha 3 codes as used in [INS MDTG].
- Requirement 57 If a client request specifies an unsupported language, or the parameter is absent in the request, the above fields [Title, Abstract] shall be provided in the service default language.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

- Requirement 58 The Extended Capabilities shall indicate the response language used for the GetCapabilities-Response: Depending on the requested language the value of the <inspire_common:ResponseLanguage> corresponds to the current used language. If a supported language was requested, <inspire_common:ResponseLanguage> shall correspond to that requested language. If an unsupported language was requested or if no specific language was requested <inspire_common:ResponseLanguage> shall correspond to the service default language <inspire_common:DefaultLanguage>
- Requirement 59 The Extended Capabilities shall contain the list of supported languages indicated in <inspire_common:SupportedLanguages>. This list of supported languages shall consist of 1. exactly one element <inspire_common:DefaultLanguage> indicating the service default language, and 2. zero or more elements <inspire_common:SupportedLanguage> to indicate all additional supported languages. Regardless of the response language, the list of supported languages is invariant for each GetCapabilities-Response.
- Requirement 60 The Extended Capabilities shall use the XML Schema as defined in the INSPIRE online schema repository.

E.3.2 Implementasjonsanbefalinger

- Recommendation 14 For further language support for other operations it is recommended to replace the operation-online-resources in each language specific GetCapabilities-Response by a specific operation-online-resource for that language. To support the additional operation-online-resources the service shall listen at the language specific operation end-points to distinguish for the requested languages.
- Recommendation 15 The support of IETF RFC 4646 is recommended wherever the support of ISO/639 B alpha3 for languages infringes the conformity with the standard used for implementing the [INS NS].

E.4 Konformitetsklasse Direkte access WFS/FE

This conformance class is inclusive of:

TG Requirement 61 to TG Requirement 68

E.4.1 Implementasjonskrav

Dette er anført som krav i de tekniske retningslinjedokumentene for å sikre interoperabilitet, men er ikke krav i lovens forstand dersom de går ut over det som står i direktivet og kommisjonsforordningene. Vi kan imidlertid i rammeverksdokumentet føre disse som krav dersom det er enighet i det.

- Requirement 61 Implementations shall meet TG Requirement 48 (conformance to [ISO 19142] `_HTTP GET'` conformance class) and TG Requirement 52 (one endpoint for each INSPIRE dataset).
- Requirement 62 Implementations shall conform to ISO 19142 Conformance Class `_Basic WFS'`
- Requirement 63 A Direct Access Download Service shall conform to ISO 19143 `_Ad hoc Query'` Conformance Class.
- Requirement 64 A Direct Access Download Service shall conform to ISO 19143 `_Resource Identification'` Conformance Class.
- Requirement 65 A Direct Access Download Service shall conform to ISO 19143 `_Minimum Standard Filter'` Conformance Class.
- Requirement 66 A Direct Access Download Service shall conform to ISO 19143 `_Minimum Spatial Filter'` Conformance Class.
- Requirement 67 A Direct Access Download Service shall conform to ISO 19143 `_Minimum Temporal Filter'` Conformance Class.
- Requirement 68 A Direct Access Download Service shall conform to ISO 19143 `_Minimum XPath'` Conformance Class.

E.5 WFS metadata for “hybrid implementasjon”

Recommendation 16 In addition, a textual reference to the Atom service implementing part A should be included in the `_abstract'` metadata element of the WFS.

Vedlegg F - Implementasjon av omformingstjeneste

F.1 Introduksjon

For nærmere informasjon, se [Technical Guidance for the implementation of INSPIRE Schema Transformation Network Service](#)

F.2 Krav og anbefalinger

Disse implementasjonsanbefalingene tar utgangspunkt i å beskrive omformingen ved hjelp av W3C's "Rule Interchange format (RIF).

- Recommendation: Passage of parameters should be by reference for reasons of performance, flexibility of deployment and service manageability.
- Recommendation: Service linking should be addressed as part of service installation and configuration, rather than be performed using a web service interface.
- Recommendation: The interface should be specified formally using SOAP/WSDL.
- Recommendation: When referring to spatial functions and predicates within a RIF document, use the OGC Simple Feature Access Specification version 1.2 as the basis for identifying and naming function and predicate placeholders.
- Recommendation: The Schema Transformation Network Service should use RIF-PRD as the mapping definition language.
- Recommendation: The Schema Transformation Network Service should support all the basic RIF functions.
- Recommendation: The Schema Transformation Network Service should support all the operations identified in the OGC Simple Feature Specification.

Vedlegg G - Framstilling og vedlikehold av metadata

G.1 Introduksjon

De metadata som beskriver et geodatasett, en serie av geodatasett eller en geodatateneste skal omfatte de metadataelementene eller gruppene av metadataelementer i henhold til [KOMMISJONSFORORDNING \(EF\) nr. 1205/2008 metadata](#) beskrevet i kapittel H2, samt de utvidelser som er spesifisert i Geonorge, kapittel H3.

Dette settet av metadataelementer tilsvarer minstekravet for å være i samsvar med direktivet, og er ikke til hinder for at organisasjoner dokumenterer informasjonsressursene mer utførlig med tilleggselementer avledet fra internasjonale standarder eller arbeidsmetoder innen deres interessefellesskap.

Merknad: Feil! Fant ikke referansekilden. gir en oversikt over hvilke metadata som skal eller kan benyttes for henholdsvis data og tjenester. Dersom multiplisitet er angitt på overskriftsnivå skal minst en av de underliggende egenskapene benyttes. Det henvises til [kommisjonsforordningen](#) for nærmere beskrivelse av elementene, instruks om multiplisitet og vilkår for metadataelementene (Del C) og angivelse av verdidomene (Del D). Ytterligere metadata som kreves gjennom Geonorge er spesifisert i **Feil! Fant ikke referansekilden..**

G.2 Minstekrav av metadata for å være i samsvar med direktivet

Merknad: Dette settet av metadataelementer tilsvarer minstekravet for å være i samsvar med direktivet, og er ikke til hinder for at organisasjoner dokumenterer informasjonsressursene mer utførlig med tilleggselementer avledet fra internasjonale standarder eller arbeidsmetoder innen deres interessefellesskap.

Metadata - DATA og/eller datasett serier

Utgangspunkt for beskrivelsen er KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 1205/2008 av 3. desember 2008 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF med hensyn til metadata. Tabell 1 med innledende forklaringer, se [32008r1205.pdf \(lovdata.no\)](#).

METADATAELEMENT	FORKLARING	Multi-plisitet	VILKÅR (Constraint)
1. IDENTIFIKASJON	Følgende metadataelementer skal framlegges:		
1.1 Ressursens betegnelse	Dette er et karakteristisk og ofte unikt navn som ressursen er kjent under.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

1.2 Ressurssammendrag	Dette er et kort, beskrivende sammendrag av ressursens innhold.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst.
1.3 Ressurstype	Typen ressurs som metadataene beskriver	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D.1.
1.4 Ressursadresse	Ressursadressen definerer lenke(e) til ressursen og/eller lenken til ytterligere opplysninger om ressursen	0..*	Obligatorisk dersom en URL-adresse er tilgjengelig for flere opplysninger om ressursen og/eller tilgangsrelaterte tjenester.
1.5 Unik ressursidentifikator	En verdi som entydig identifiserer ressursen	1..*	Verdidomenet for dette metadataelementet er en obligatorisk tegnstringkode, vanligvis tilordnet av dataeieren, og en tegnstring for navneområde som entydig identifiserer identifiseringskodens kontekst (for eksempel dataeieren)
1.7 Ressursspråk	Språket/språkene som benyttes i ressursen.	0..*	Obligatorisk dersom ressursen inneholder tekstinformasjon. Verdidomenet for dette metadataelementet er begrenset til språkene som er definert i ISO 639-2.
2. KLASSIFISERING AV GEODATA OG GEODATATJENESTER			
2.1 Emnekategori	Klassifiseringsordning på høyt nivå til hjelp ved gruppering og emnebasert søking etter tilgjengelige geodataressurser.	1..*	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D.2.
3. NØKKEWORD		1..*	For hvert nøkkelord skal det angis følgende metadataelementer
3.1 Nøkkelordverdi	et vanlig brukt ord, formalisert ord eller frase som benyttes til å beskrive emnet	1..*	Dersom ressursen er en geodatatjeneste, skal det angis minst ett nøkkelord fra del D.4. Dersom en ressurs er et geodatasett eller en serie av geodatasett, skal det minst angis ett nøkkelord fra den allmenne, flerspråklige miljøtesaurusen (GEMET, General Environmental Multilingual Thesaurus) som beskriver det relevante geodatemaet som definert i

			vedlegg I, II eller III til direktiv 2007/2/EF. Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst
3.2 Kontrollert opprinnelsesordliste		0..*	Dersom nøkkelordverdien har sin opprinnelse i en kontrollert ordliste (tesaurus, ontologi), for eksempel GEMET, skal det henvises til den opprinnelige kontrollerte ordlisten. Denne henvisningen skal minst omfatte betegnelsen og en referansedato (dato for offentliggjøring, dato for siste revisjon eller for opprettelse) for den opprinnelige kontrollerte ordlisten.
4. GEOGRAFISK STED			Kravet til geografisk sted nevnt i artikkel 11 nr. 2 bokstav e) i direktiv 2007/2/EF skal uttrykkes med metadataelementet geografisk avgrensingsrektangel
4.1 Geografisk avgrensingsrektangel	ressursens geografiske utstrekning, angitt som et avgrensende rektangel	1..*	Avgrensingsrektangelet skal uttrykkes med vestlig og østlig lengde, og sørlig og nordlig bredde i desimalgrader, med en nøyaktighet på minst to desimaler
5. TIDSREFERANSE	Dette metadataelementet retter seg mot kravet om informasjon om geodataenes tidsdimensjon som nevnt i artikkel 8 nr. 2 bokstav d) i direktiv 2007/2/EF.	1..*	Minst ett av metadataelementene nevnt i nr. 5.1–5.4 skal angis
5.1 Tidsomfang	Det tidsrommet som omfattes av innholdet i ressursen. Dette tidsrommet kan uttrykkes som enten – en enkelt dato, – et datointervall uttrykt ved startdato og sluttdato for intervallet, eller – en blanding av enkeltstående datoer og datointervaller	0	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.
5.2 Dato for offentliggjøring	Datoen for offentliggjøring av ressursen når denne er tilgjengelig, eller ikrafttredelsesdatoen	0..*	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

5.3 Dato for siste revisjon	datoen for siste revisjon av ressursen	0..1	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.
5.4 Dato for opprettelse	opprettelsen av ressursen	0..1	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.
6. KVALITET OG GYLDIGHET			Kravene nevnt i artikkel 5 nr. 2 og artikkel 11 nr. 2 i direktiv 2007/2/EF som gjelder geodataenes kvalitet og gyldighet, skal oppfylles ved hjelp av følgende metadataelementer:
6.1 Historikk	prosesshistorien og/eller den helhetlige kvaliteten til geodatasettet	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst.
6.2 Romlig oppløsning	datasettets detaljnivå.	0..*	Obligatorisk for datasett og serier av datasett dersom en tilsvarende målestokk eller en oppløsningsavstand kan angis.
7. SAMSVAR			Kravene nevnt i artikkel 5 nr. 2 bokstav a) og artikkel 11 nr. 2 bokstav d) i direktiv 2007/2/EF i tilknytning til samsvar, og graden av samsvar, og gjennomføringsreglene vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF, skal oppfylles ved følgende metadataelementer:
7.1 Spesifikasjon	Angivelse av gjennomføringsregler eller annen spesifikasjon som en bestemt ressurs er i samsvar med.	1..*	En ressurs kan være i samsvar med flere gjennomføringsregler vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF eller en annen spesifikasjon. Denne angivelsen skal minst omfatte betegnelsen og en referansedato (tidspunkt for offentliggjøring, tidspunkt for siste revisjon eller for opprettelse) for gjennomføringsreglene vedtatt

			i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF eller for spesifikasjonen.
7.2 Grad av samsvar	Graden av ressursens samsvar med gjennomføringsreglene vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF eller en annen spesifikasjon.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D.
8. BEGRENSNING KNYTTET TIL TILGANG OG BRUK			
8.1 Vilkår for tilgang og bruk	vilkårene for tilgang og bruk av geodatasett og -tjenester	1..*	<p>Elementet må inneholde verdier. Dersom det ikke er gjelder noen vilkår for tilgang til og bruk av ressursen, skal betegnelsen «ingen vilkår» benyttes. Dersom vilkårene ikke er kjent, skal «vilkår ukjente» benyttes.</p> <p>Dette elementet skal også gi informasjon om eventuelle avgifter for å få tilgang til og bruke ressursen, eller vise til en URL-adresse der informasjon om slike avgifter er tilgjengelig.</p> <p>Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst</p>
8.2 Begrensninger av offentlig tilgang	informasjon om og grunnene for slike begrensninger	1..*	<p>Dersom det ikke er noen begrensninger av offentlig tilgang, skal dette metadataelementet vise dette. Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst</p>
9. ORGANISASJONER MED ANSVAR FOR Å OPPRETTE, FORVALTE, VEDLIKEHOLDE OG DISTRIBUERE GEODATASETT OG -TJENESTER.			
9.1 Ansvarlig part	Organisasjon som har ansvar for å opprette, forvalte, vedlikeholde og distribuere ressursen.	2	<p>Denne beskrivelsen skal omfatte</p> <ul style="list-style-type: none"> - navnet på organisasjonen som fritekst – en kontaktadresse i form av en e-postadresse som en tegnstreng

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

9.2 Den ansvarlige parts funksjon	Dette er funksjonen til den ansvarlige organisasjonen.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D
10 METADATA OM METADATA			I henhold til artikkel 5 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF skal følgende metadataelementer angis:
10.1 Kontaktpunkt for metadata	beskrivelsen av organisasjonen som har ansvar for å opprette og vedlikeholde metadataene	1..*	Denne beskrivelsen skal omfatte – navnet på organisasjonen som fritekst, – en kontaktadresse i form av en e-postadresse som en tegnstreng.
10.2 Dato for metadata	Datoen som angir når metadatasettet ble opprettet eller ajourført.	1	Denne datoen skal uttrykkes i samsvar med ISO 8601
10.3 Metadataspråk	Dette er det språk som metadataelementene blir uttrykt på.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er begrenset til de offisielle språkene i Fellesskapet uttrykt i samsvar med ISO 639-2.

Tjenester

Utgangspunkt for beskrivelsen er KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 1205/2008 av 3. desember 2008 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF med hensyn til metadata. Tabell 2 med innledende forklaringer, se [32008r1205.pdf \(lovdata.no\)](#).

METADATAELEMENT	FORKLARING	Multiplisitet	VILKÅR (Constraint)
1. IDENTIFIKASJON	Følgende metadataelementer skal framlegges:		
1.1 Ressursens betegnelse	Dette er et karakteristisk og ofte unikt navn som ressursen er kjent under.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst
1.2 Ressurssammendrag	Dette er et kort, beskrivende sammendrag av ressursens innhold.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst.
1.3 Ressurstype	Typen ressurs som metadataene beskriver	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D.1
1.4 Ressursadresse	Ressursadressen definerer lenken(e) til ressursen og/eller lenken til ytterligere opplysninger om ressursen	0..*	Obligatorisk dersom en URL-adresse er tilgjengelig for flere opplysninger om ressursen og/eller tilgangsrelaterte tjenester.

1.6 Tilkoblet ressurs	Identifiserer målgeodatsettene (-settene) til tjenesten ved hjelp av dets unike URL-adresse	0..*	Obligatorisk dersom en kobling til de datasettene som tjenesten anvender, er tilgjengelig. Verdidomenet for dette metadataelementet er en obligatorisk tegnstringkode, vanligvis tilordnet av dataeieren, og en tegnstring for navneområde som entydig identifiserer identifiseringskodens kontekst (for eksempel dataeieren).
KLASSIFISERING AV GEODATA OG GEODATATJENESTER			
2.2 Type geodatatjeneste	klassifisering til hjelp ved søking etter tilgjengelige geodatatjenester. En bestemt tjeneste skal bare kategoriseres i én kategori.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D.3
3. NØKKEWORD		1..*	For hvert nøkkelord skal det angis følgende metadataelementer
Nøkkelordverdi	Vanlig brukt ord, formalisert ord eller frase som benyttes til å beskrive emnet	1..*	Dersom ressursen er en geodatatjeneste, skal det angis minst ett nøkkelord fra del D.4. Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst.
Kontrollert opprinnelsesordliste		0..*	Dersom nøkkelordverdien har sin opprinnelse i en kontrollert ordliste (tesaurus, ontologi), for eksempel GEMET, skal det henvises til den opprinnelige kontrollerte ordlisten. Denne henvisningen skal minst omfatte betegnelsen og en referansedato (dato for offentliggjøring, dato for siste revisjon eller for opprettelse) for den opprinnelige kontrollerte ordlisten.
4. GEOGRAFISK STED			Kravet til geografisk sted nevnt i artikkel 11 nr. 2 bokstav e) i direktiv 2007/2/EF skal uttrykkes med metadataelementet geografisk avgrensingsrektangel
4.1 Geografisk avgrensingsrektangel	ressursens geografiske utstrekning, angitt som et avgrensende rektangel	0..*	Obligatorisk for tjenester med en eksplisitt geografisk utbredelse.

			Avgrensningsrektangelet skal uttrykkes med vestlig og østlig lengde, og sørlig og nordlig bredde i desimalgrader, med en nøyaktighet på minst to desimaler
5. TIDSREFERANSE	Dette metadataelementet retter seg mot kravet om informasjon om geodataenes tidsdimensjon som nevnt i artikkel 8 nr. 2 bokstav d) i direktiv 2007/2/EF.	1..*	Minst ett av metadataelementene nevnt i nr. 5.1–5.4 skal angis
5.1 Tidsomfang	Det tidsrommet som omfattes av innholdet i ressursen. Dette tidsrommet kan uttrykkes som enten – en enkelt dato, – et datointervall uttrykt ved startdato og sluttdato for intervallet, eller – en blanding av enkeltstående datoer og datointervaller	0..1	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.
5.2 Dato for offentliggjøring	Datoen for offentliggjøring av ressursen når denne er tilgjengelig, eller ikrafttredelsesdatoen	0..1	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.
5.3 Dato for siste revisjon	datoen for siste revisjon av ressursen	0..1	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.
5.4 Dato for opprettelse	opprettelsen av ressursen	0..1	Hver dato skal vise til et tidsreferansesystem og skal uttrykkes i en form som er forenlig med dette systemet. Standard referansesystem skal være den gregorianske kalender, med datoer uttrykt i samsvar med ISO 8601.
6. KVALITET OG GYLDIGHET			Kravene nevnt i artikkel 5 nr. 2 og artikkel 11 nr. 2 i direktiv 2007/2/EF som gjelder geodataenes kvalitet og gyldighet, skal oppfylles ved hjelp av følgende metadataelementer:

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

6.2 Romlig oppløsning	datasettets detaljnivå.	0..*	Obligatorisk når det foreligger en begrensning på den romlige oppløsningen for denne tjenesten.
7. SAMSVAR		1..*	Kravene nevnt i artikkel 5 nr. 2 bokstav a) og artikkel 11 nr. 2 bokstav d) i direktiv 2007/2/EF i tilknytning til samsvar, og graden av samsvar, med gjennomføringsreglene vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/ EF, skal oppfylles ved følgende metadataelementer:
7.1 Spesifikasjon	Angivelse av gjennomføringsregler eller annen spesifisering som en bestemt ressurs er i samsvar med.	1..*	En ressurs kan være i samsvar med flere gjennomføringsregler vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF eller en annen spesifisering. Denne angivelsen skal minst omfatte betegnelsen og en referansedato (tidspunkt for offentliggjøring, tidspunkt for siste revisjon eller for opprettelse) for gjennomføringsreglene vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF eller for spesifiseringen.
7.2 Grad av samsvar	Graden av ressursens samsvar med gjennomføringsreglene vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF eller en annen spesifisering.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D.
8. BEGRENSNING KNYTTET TIL TILGANG OG BRUK			
8.2 Begrensninger av offentlig tilgang	informasjon om og grunnene for slike begrensninger	1..*	Dersom det ikke er noen begrensninger av offentlig tilgang, skal dette metadataelementet vise dette. Verdidomenet for dette metadataelementet er fritekst
9. ORGANISASJONER MED ANSVAR FOR Å OPPRETTE, FORVALTE, VEDLIKEHOLDE OG DISTRIBUERE GEODASETT OG - TJENESTER.		2..*	Skal være av type "eier" (faglig kontakt) og "publisher" (teknisk kontakt)

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

9.1 Ansvarlig part	Organisasjon som har ansvar for å opprette, forvalte, vedlikeholde og distribuere ressursen.	2	– en kontaktadresse i form av en e-postadresse som en tegnstring
9.2 Den ansvarlige parts funksjon	Dette er funksjonen til den ansvarlige organisasjonen.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er definert i del D
10. METADATA OM METADATA			I henhold til artikkel 5 nr. 1 i direktiv 2007/2/EF skal følgende metadataelementer angis:
10.1 Kontaktpunkt for metadata	beskrivelsen av organisasjonen som har ansvar for å opprette og vedlikeholde metadataene	1..*	Denne beskrivelsen skal omfatte – navnet på organisasjonen som fritekst, – en kontaktadresse i form av en e-postadresse som en tegnstring.
10.2 Dato for metadata	Datoen som angir når metadatasettet ble opprettet eller ajourført.	1	Denne datoen skal uttrykkes i samsvar med ISO 8601
10.3 Metadataespråk	Dette er det språk som metadataelementene blir uttrykt på.	1	Verdidomenet for dette metadataelementet er begrenset til de offisielle språkene i Fellesskapet uttrykt i samsvar med ISO 639-2.

Tilleggskrav / gjennomføringsregler med hensyn til samvirkingsevnen til geodatatenester

Tilleggskravene kommer frem gjennom følgende dokument:

- [KOMMISJONSFORORDNING \(EU\) nr. 1312/2014 av 10. desember 2014 om endring av forordning \(EU\) nr. 1089/2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF med hensyn til samvirkingsevnen til geodatatenester](#)

Aktiverbare, interoperable og harmoniserte tjenester har metadataegenskaper som går ut over de generelle krav til metadata for tjenester. Selve forordningen beskriver hensikt og de ytterligere kravene i detalj.

For en fullstendig beskrivelse av de ulike tjenestetypene med tilhørende metadataelementer og operasjoner henvises til kommisjonsforordningen. En kortfattet oppsummering er gitt i tabellen under:

METADATAELEMENT	FORKLARING	Multiplisitet	VILKÅR (Constraint)
-----------------	------------	---------------	---------------------

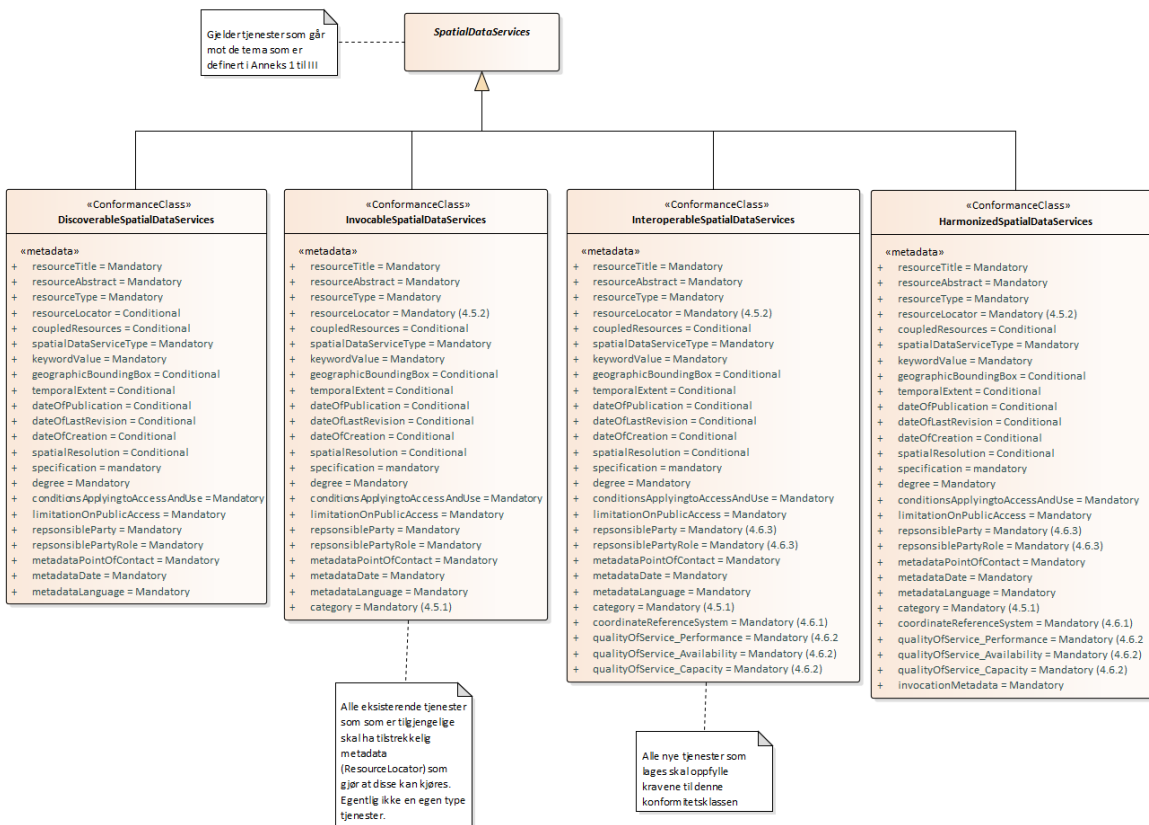
Teknologisk rammeverk - Vedlegg

Ytterligere krav til metadata for geodatatenester	Følgende metadataelementer skal framlegges:		Verdidomene: <ul style="list-style-type: none"> • Aktiverbar (invocable) • Samvirkende (interoperable) • Harmonisert (harmonised)
Aktiverbare geodatatenester	datateneste med alle følgende egenskaper: <ol style="list-style-type: none"> en geodatateneste med metadata som oppfyller kravene i kommisjonsforordning (EF) nr. 1205/2008(*), en geodatateneste med minst én ressursadresse som er et tilgangspunkt, en geodatateneste som er i samsvar med et dokumentert og offentlig tilgjengelig sett med tekniske spesifikasjoner som gir den informasjonen som er nødvendig for å utføre den, 		
Kategori	Dette er en angivelse av geodatatenestens status med hensyn til aktiverbarhet.	0..1	obligatorisk for aktiverbare geodatatenester Verdidomene: <ul style="list-style-type: none"> • Aktiverbare
Samvirkende geodatatenester	Aktiverbar geodatateneste som oppfyller kravene i vedlegg forordningens kapittel VI,		
Kategori	Dette er en angivelse av geodatatenestens status med hensyn til aktiverbarhet.	0..1	obligatorisk for aktiverbare geodatatenester Verdidomene: <ul style="list-style-type: none"> • Samvirkende (interoperable)
Identifikator for koordinatreferansesystemer		1..*	Obligatorisk dersom det er relevant
Tjenestekvalitet (quality of service)		3..*	<ul style="list-style-type: none"> • Performance • Availability • Capacity
Harmoniserte geodatatenester	Geodatateneste som oppfyller kravene i vedlegg VII,		
Kategori	Dette er en angivelse av geodatatenestens status med hensyn til aktiverbarhet.	0..1	obligatorisk for aktiverbare geodatatenester Verdidomene: <ul style="list-style-type: none"> • Harmonisert (harmonised)
Identifikator for koordinatreferansesystemer		1..*	Obligatorisk dersom det er relevant

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

Tjenestekvalitet (quality of service)		3..*	For en harmonisert geodatateneste skal sannsynligheten for tilgjengelighet være 98 % av tiden <ul style="list-style-type: none"> • Performance • Availability • Capacity
Metadata for aktivering (invocation metadata)		1..*	

Figuren under oppsummerer tabellen, men her i form av ISO 19115 metadata elementer:

Temaspesifikke metadataelementer fra INSPIRE data spesifikasjoner

Tilleggsanbefalingen fremkommer i kapittel c.7 i [technical-guidelines/metadata/metadata-iso19139/metadata-iso19139.pdf](https://inspire.ec.europa.eu/technical-guidelines/metadata/metadata-iso19139/metadata-iso19139.pdf) at main · INSPIRE-MIF/technical-guidelines · GitHub

METADATAELEMENT	FORKLARING	Anbefalt for tema	Multiplisitet	VILKÅR (Constraint)
-----------------	------------	-------------------	---------------	---------------------

Maintenance information	Information about the scope and frequency of updating	Alle	0..1	Gjelder dataset og dataset serier
Spatial representation information	Digital representation of spatial information in the dataset	Elevation	0..*	Gjelder dataset og dataset serier
Supplemental information	Any other descriptive information about the dataset	Elevation	0..1	Gjelder dataset og dataset serier
Process step	Information about an event or transformation in the life of a dataset including the process used to maintain the dataset	Elevation Orto-imagery	0..*	Gjelder dataset og dataset serier
Data Source	Information about the source data used in creating the data specified by the scope	Elevation Orto-imagery	0..*	Gjelder dataset og dataset serier
Browse graphic information	Graphic that provides an illustration of the dataset (should include a legend for the graphic)	Elevation Orto-imagery	0..*	Gjelder dataset og dataset serier
Image description	Information about an image's suitability for use	Orto-imagery	0..*	Gjelder dataset og dataset serier
Content information	Description of the content of a dataset	Buildings	0..1	
Digital transfer options information	Technical means and media by which a resource is obtained from the distributor	Hydro-graphy, Elevation, Orto-imagery	0..*	Gjelder dataset og dataset serier
Extent	Extent information including the bounding box, bounding polygon, vertical, and temporal extent of the dataset	Hydro-graphy	0..*	Gjelder dataset og dataset serier
Data quality	Several, theme specific aspects of Data Quality - See corresponding Data Specification for further information	Many	0..*	Gjelder dataset og dataset serier

Verdidomener

Alle verdidomener er beskrevet i detalj i [32008r1205.pdf \(lovdata.no\)](#) DEL D.

G.3 Tilleggsmetadata GeoNorge

GeoNorge har gjort tilgjengelig en rekke metadataelementer I henhold til ISO 19115 som ikke er obligatorisk i henhold til INSPIRE.

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

METADATAELEMENT	FORKLARING	MULTIPLISITET		VILKÅR
		Data	Tjenester	
Representasjonsform ¹	Hvordan datasett er representert (vektor, raster, TIN, teksttabell, video, stereomodell)	1		
Distribusjonstype (protocol) ¹	distribusjonsform for ressursen, for eksempel OGC-standard for tjeneste (https://register.geonorge.no/metadata-kodelister/distribusjonstyper)	1..*	1..*	
Ressursens distribusjonshenhet ¹	Angir om datasettet leveres som landsdekkende, kommunevise, fylkesvise, kartbladvise eller regionsvise filer (https://register.geonorge.no/metadata-kodelister/geografisk-distribusjonsinndeling)	0..1		
Formater ¹	Rasterformater - Geonorge Register Vektorformater - Geonorge Register			
Lagnavn ¹	Navn på lag i WMS-tjeneste		0..*	Bare hvis metadata beskriver enkeltlag i en wms-tjeneste
Navnerom for ressuridentifikator ²	En http-URI som angir en hierarkisk struktur for ressursene (https://register.geonorge.no/navnerom)			
Mer informasjon (hjelp) ¹	Her kan en gi informasjon og veiledning om hvordan datasettet er organisert, mulige tekniske forhold ved formater og annet som gjør det lettere å ta i bruk datasettet.	0..1	NA	
URL til mer informasjon ¹	link til ekstern side eller PDF-dokument med informasjon og veiledning som gjør det lettere å ta i bruk datasettet.	0..1	NA	
Bruksområde ¹	Hvilke oppgaver datasettet kan/bør brukes til.	0..1	NA	

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

Formål ¹	Oppgi hvis datasettet er samlet inn med tanke på et spesielt formål. Hvis dataene ikke kan brukes til andre formål uten videre, skal dette framkomme her. Det er ikke nødvendig å legge inn noe her hvis formål ikke er definert.			
Klassifisering av geodatatjenester	Nøkkelord i henhold til den geografiske tjenestetaksonomien i EN ISO 19119 (http://inspire.ec.europa.eu/metadata-codelist/SpatialDataServiceCategory)	0	1	
Nasjonal temakategori (for geografiske data) ¹	En norsk tematisk inndeling basert på kategoriene fra det offentlige kartgrunnlaget.	1	1	
Nøkkelord for sted ¹	Fritekstfelt hvor en skriver navn på sted eller regioner som datasettet dekker	0..*	0..*	
EU - prioriterte datasett	(http://inspire.ec.europa.eu/metadata-codelist/PriorityDataset)	1		Skal legges inn hvis datasettet er en del av miljørapporteringen til EU
Nøkkelord for administrative enheter ¹	Referanse til URI for administrative områder i Norge	0..*	0..*	
Dekningskart ¹	Referanse til dekningskart som viser datasettets utbredelse i form av kilometerrutenett, kommunevis dekning, kartbladvis dekning, heat map eller lignende	0..3		Skal brukes hvis det finnes dekningskart over datasettets utbredelse
Oppdateringshyppighet ¹	Angivelse av intervaller for modifikasjon og andre endringer av data etter at de er etablert.	1	1	
Status ¹	Status for datasett eller datasett tjenesten opererer mot. Kodeliste	0..1	0..1	
Tjenesteerklæring ¹	For tjenester som omfattes av Norge digitalt-avtalen skal tjenesteerklæring i henhold til avtalens "generelle vilkår" oppgis.		0..1	Ja
Lisens ¹	Referanse til lisens for bruk av dataene (https://register.geonorge.no/metadata-kodelister/lisenser)	0..1		
Sikkerhetsnivå ¹	Sikkerhetsnivå på datasettet/datatjenesten	0..1		

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

Lovhenvisning ¹	Grunngiving av tilgangsbegrensninger eller bruksbegrensninger i form av juridiske forhold eller andre begrensende faktorer. Henvisning til lov, forskrift eller lignende.	0..1		
Produktspesifikasjon ¹	Lenke til produktspesifikasjon i registeret i Geonorge	1		Ja
Produktark ¹	Lenke til produktark i registeret i Geonorge	0..1		
Tegneregler ¹	Lenke til tegneregler i registeret i Geonorge	0..1		
Produktside ¹	Lenke til egen produktside	0..1		
UML-modell ¹	Lenke til produktspesifikasjon i objektregisteret i Geonorge	1		Ja
Begreper ¹	Lenke til begreper i objektregisteret i Geonorge	0..1		
Illustrasjonsbilde ¹	Lenke til produktspesifikasjon i registeret i Geonorge	1	1	
ADMINISTRATIVT				
Høsting ³	Angivelse av hvilke portaler som direkte skal kunne høste metadatasettet	0..*		
Underlagt avtale ³	Angivelse over hvilke avtaler eller lover datasettet faller inn under	0..*		

Vedlegg H - Metadatakrav for “Spatial Data Services”

Dette kapitlet utgår, innholdet er samordnet i Vedlegg G.

Vedlegg I – Oversikt over alle krav og anbefalinger”

Tabellen inneholder en oversikt over alle krav (K) og anbefalinger (A), selve beskrivelsen av kravet eller anbefalingen, referanse til hvor i dokumentet denne er ytterligere beskrevet, beskrivelse av hvor kravet/anbefalingen er hentet fra samt hvilket nivå i referansemодellen (pyramiden) kravet/anbefalingen er relatert til.

A – Anbefaling

K - Krav

Krav ID	A / K	Beskrivelse av kravet/anbefalingen	Siden /link til dok.	kilde for krav/anbefalinger	hvilket nivå og undernivå i pyramiden vi er på.
1	A	Det anbefales å legge standarder og veiledere til grunn for videre arbeid med geodata og tjenester	5.6	Rammeverk for informasjonsforvaltning	Data og tjenester
2	A	Anbefaling 5: Bruk standarder i anvendelse av geodata og relaterte tjenester som i størst mulig grad sammenfaller med mer generiske IKT standarder.	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Data og tjenester
3	A	Anbefaling 6: Avklar hvor digitale offentlige tjenester og prosesser kan moderniseres og forenkles gjennom anvendelse av geodatatjenester med lokasjons intelligens og bistå til å gjennomføre implementasjon.	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Data og tjenester
4	A	Anbefaling 7: Bruk data og tjenester fra den nasjonale geografiske infrastrukturen for å gjøre tilgjengelig digitale offentlige tjenester til innbyggere, næringsliv, offentlig forvaltning og andre grupper, både med tanke på samordning mellom sektorer og landegrensener.	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Tjenester
5	A	Anbefaling 8: Adopter en åpen metodikk, som også egner seg for samarbeid, for å designe og forbedre digitale offentlige tjenester som har stedfesting.	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Tjenester
6	A	Anbefaling 10: Adoptere en felles arkitektur for å utvikle digitale offentlige løsninger med utgangspunkt i å tilrettelegge integreringen av	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Data og tjenester

		krav som er spesielle for geografisk informasjon og tjenester.			
7	A	Anbefaling 11: Gjenbruke eksisterende autentiske geodata, tjenester og relevante tekniske løsninger der dette er mulig.	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Data, tjenester og fellesløsninger
8	A	Anbefaling 12: Ta i bruk relevante standarder for utvikling av en sammenlignede tilnærmede for modellering, deling og utveksling av geografiske data med utgangspunkt i å legge til rette for integrasjon i digitale offentlige tjenester. Merknad: SOSI er nettopp et slikt konsept, men er knyttet til geografisk informasjon generelt. Det er under utarbeidelse modelleringsregler for offentlig data generelt i regi av Digitaliseringsdirektoratet. Dette vil baseres på erfaringer med modellering i ulike domener.	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Data og tjenester
9	A	Anbefaling 13: Geodata bør forvaltes ved å knytte dette opp mot strategier, retningslinjer og organisatoriske målsettinger ved å ansvarliggjøre næringsliv og brukere. Definer hva "Fit for purpose" betyr og innebærer	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Data
10	A	Anbefaling 16: Legg til rette bruken av offentlige geodata for andre aktører enn offentlige etater for å stimulere til innovasjon i produkter og tjenester som igjen vil bidra til økt vekst og nye arbeidsplasser.	5.6	European Union Location Framework Blueprint	Data og tjenester
11	A	Inntil vi har et omforent modelleringsrammeverk for offentlige data generelt anbefales det ved stedfesting av alle typer offentlige data å benytte modelleringsrammeverket i SOSI, og ikke ved å ta i bruk "Stedfesting ved bruk av ISA Core Location Vocabulary".	5.6	Rammeverk	Data
12	K	Deltakende virksomheter skal for spesifiserte geodata opprette og drive et felles nett av offentlige søketjenester, visningstjenester, nedlastningstjenester, omformingstjenester og aktiveringstjenester.	7.9	Geodataloven	Tjenester
13	K	Når det kreves betaling, skal tjenester for elektronisk handel være tilgjengelige.	7.9	Geodataloven	Fellesløsninger

14	K	Kartverket skal koordinere arbeidet med den geografiske infrastrukturen med bistand fra en samordningsgruppe. Gruppen oppnevnes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) etter forslag fra deltakende virksomheter.	7.9	Geodataloven	Mandatet til hele rammeverksdokumentet.
15	K	Deltakende virksomheter og virksomheter skal bistå Kartverket med å identifisere relevante geodata, klarlegge brukerbehov og ellers bidra til gjennomføringen av Geodataloven	7.9	Geodataloven	Data
16	K	Kartverket og deltakende virksomheter skal samarbeide med tilsvarende organer i nabolandene for å sikre at geodata knyttet til geografiske objekter som strekker seg over grensen til andre EØS-stater, kan virke sammen	7.9	Geodataloven	Data
17	K	Kartverket skal sikre at teknisk dokumentasjon om den geografiske infrastrukturen er tilgjengelig	7.9	Geodataloven	Alle nivåene i pyramiden
18	K	<p>Virksomheten skal følge statens overordnede arkitekturprinsipper på IKT-området. Virksomheten må kunne dokumentere og begrunne eventuelle avvik:</p> <p>a) Statens overordnede arkitekturprinsipper på IKT-området</p> <p>b) Strategiske prinsipper for nasjonale felleskomponenter (Rammer og føringer for bruk og utvikling)</p> <p>Merknad: Punkt b gjelder spesielt forvaltere av felleskomponenter.</p>	7.9	Digitaliseringsunderskrivet	Data, tjenester fellesløsninger og tilgangskontroll
19	K	<p>Digitale tjenester skal, når det er formålstjenlig, tilpasses til grenseoverskridende informasjonsutveksling for å gi offentlige myndigheter, næringsdrivende og innbyggere mulighet til å utføre oppgaver digitalt på tvers av landegrenser innenfor EØS-området.</p> <p>Eksempel: Data med samvirkningsevne jfr. Geodataloven.</p>	7.9	Digitaliseringsunderskrivet	Tjenester

20	K	<p>Virksomheten skal registrere datasett i Felles datakatalog (https://data.norge.no). Dette skal som et minimum gjøres når virksomheten endrer eller etablerer tjenester, herunder etablerer nye, eller oppgraderer eksisterende fagsystemer eller digitale tjenester. Registrering av geodata via geonorge.no tilfredsstiller kravet.</p> <p>Merknad: Registrering av geodata via geonorge.no er beskrevet i krav 63.</p>	7.9	Digitaliseringsunderskrivet	Data
21	K	<p>Virksomheten skal følge krav om deling og tilgang til geodata, og bruke infrastruktur for geografisk informasjon i Det europeiske fellesskapet (INSPIRE).</p>		Digitaliseringsunderskrivet	Data og tjenester
22	K	<p>Virksomheten skal bruke obligatoriske standarder slik de framgår av forskriften.</p> <p>a) Eksempel 1: Standarden for tegnsett. Ved all utveksling av informasjon mellom forvaltningsorganer og fra forvaltningsorgan til innbyggere og næringsliv skal i utgangspunktet tegnsettstandard ISO/IEC 10646 representert ved UTF8 benyttes.</p> <p>b) Eksempel 2: Krav til tegnsett i interne systemer. Forvaltningsorganer som gjør større omlegginger gjennom nyetablering eller videreutvikling av IT-løsninger, skal støtte ISO/IEC 10646.</p>	7.9	Forskrift om IT-standarder i offentlig forvaltning	Standarder
23	A	<p>Det anbefales å bruke tjenstedesign og andre metoder for brukerinvolvering og brukertesting for å sikre at tjenestene oppfyller brukernes behov.</p> <p>Merknad 1: Informasjon om tjenstedesign finnes blant annet på https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/innovasjonsledelse/veikart-for-tjenesteinnovasjon/tjenstedesign/</p> <p>Merknad 2: Eksempler på dette er use case diagrammer og ulike maler for å spesifisere brukerkrav slik dette</p>	7.9	Digitaliseringsunderskrivet	Tjenester

		foreligger i SOSI del 1 - Regler for UML modellering . Merknad 3: Se digitaliseringsdirektoratets beskrivelse av utforming av sammenhengende tjenester (https://www.digdir.no/digitalisering-og-samordning/utforme-sammenhengende-tjenester/763)			
24	A	Virksomheten skal bruke obligatoriske standarder, slik de framgår av standardiseringsforskriften .	7.9	Digitaliseringsrundskrivet og standardiseringsforskriften	Data
25	A	Referansekatalogen gir en oversikt over anbefalte og obligatoriske IT-standarder i offentlig sektor. Standardene kan være tekniske, semantiske eller organisatoriske, og er sortert etter aktuelle bruksområder. Standarder som er obligatoriske skal ligge til grunn ved implementasjon. På områder som ikke dekkes av de obligatoriske standardene, bør virksomheten benytte de anbefalte standardene. Merknad: En obligatorisk standard skal følges med mindre du faller inn under en unntaksordning i forskrift. Anbefalte standarder skal benyttes med mindre du har en god grunn til å la være.	7.9	Referansekatalogen for IT standarder	Standarder
26	K	SOSI del 1 er standarder som beskriver et rammeverk for geodata og tjenester, og omfatter: <ul style="list-style-type: none"> • Regler for UML modellering • SOSI produktspesifikasjoner - krav og godkjenning • Realisering i SOSI-format • Realisering i GML format • Nettverk og lineære referanser Disse standardene skal benyttes for å beskrive kunnskapsgrunnlaget i infrastrukturen.	8.6	Rammeverk	Data og tjenester

27	A	SOSI del 2 - Generell objektkatalog anbefales som et utgangspunkt for å lage produktspesifikasjoner.	8.6	Rammeverk	Data
28	K	Data som tilbys skal ha klare vilkår for hvordan de kan brukes. Vilårene skal åpne for så mange bruksområder som mulig.	9.5.1	Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data	Data
29	K	Hovedregelen er at data skal være gratis, og at det ikke er anledning til å ta betalt for kostnader til innsamling og produksjon av data for viderebruk. Det finnes enkelte unntak i offentlighetsloven (§ 8) og - forskriften (§ 4) som gir anledning til å ta betalt for data.	9.5.1	Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data	Data
30	K	Eksisterende data i henhold til temaer angitt i tabell 9.1 og som er nødvendige for virksomhetenes offentlige oppgaver skal omfattes av regler og krav spesifisert i Geodataloven og geodatalovens gjennomføringsregler, og skal gjøres tilgjengelige i infrastrukturen. Tilsvarende gjelder også geodatasett som inngår i det offentlig kartgrunnlaget og kommunalt planregister. Unntaket for dette kravet er geodatasett som er eller skal merkes etter sikkerhetsloven § 11 og § 12	9.5.1	Geodataforskriften	Data
31	K	Geodatasett i henhold til temaer angitt i tabell 9.1 skal være tilgjengelige med samvirkningsevne etter kravene i § 6 andre ledd innen <ul style="list-style-type: none"> a) 23. november 2015 for data etter nummer 1 til 9 som nyetableres eller gjennomgår vesentlig omstrukturering b) 21. oktober 2018 for data etter nummer 10 til 34 som nyetableres eller gjennomgår vesentlig omstrukturering c) 23. november 2020 for andre data etter nummer 1 til 9 d) 21. oktober 2023 for andre data etter nummer 10 til 34. 	9.5.1	Geodataforskriften	Data (geodata)

		Andre krav til harmonisering og samvirkningsevne etter § 6 skal være oppfylt innen 9. mai 2014			
32	K	Data med samvirkningsevne, også kalt data som er harmonisert mellom medlemslandene, skal være i samsvar med de datamodeller som er dokumentert i KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010 vedlegg 1 FELLES TYPER og Vedlegg II KRAV TIL GEODATATEMAER. (Samvirkningsevnen til geodatasett og -tjenester jfr INSPIRE)	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)
33	K	Ajourførte data skal regelmessig gjøres tilgjengelige. For ajourføringer i henhold til geodataloven skal disse gjøres senest seks måneder etter at endringene i kildedatasettet ble gjort. Merknad: Kan forekomme unntak for data i vedlegg 2.	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)
34	K	Den eksterne objektidentifikatoren for den entydige identifiseringen av geografiske objekter skal ikke endres i løpet av et geografisk objekts livsløp.	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)
35	K	Ulike versjoner av samme geografiske objekt skal alltid være forekomster av den samme geografiske objekttypen. <i>Merknad: Dette kravet fra kommisjonsforordningen tolkes slik at alle versjoner av et objekt skal være av samme objekttype. For eksempel, hvis et objekt endres fra en objekttype til en annen objekttype skal dette håndteres som et nytt objekt, og ikke som en ny forekomst av det gamle objektet. Det nye objektet skal ha ny UUID.</i>	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)
36	K	Attributtene Navnerom (Namespace) og LokalId (LocalId) for den eksterne objektidentifikatoren skal være den samme for ulike versjoner av et geografisk objekt.	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)
37	K	Dersom attributtene beginLifespanVersion og endLifespanVersion anvendes, skal verdien for endLifespanVersion ikke settes før verdien for beginLifespanVersion.	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)

		<i>Merknad: Egenskapene beginLifespanVersion og endLifespanVersion er kun interessant ved historikk / livssyklus sammen med egenskapen VersionId. Det skal for systemer med historikkstøtte være mulig å spore tilbake også dersom et objekt blir slettet.</i>			
38	K	For de tredimensjonale og todimensjonale koordinatreferansesystemene og den horisontale komponenten for kombinerte koordinatreferansesystemer som anvendes for å gjøre geodatasett tilgjengelige, skal datumet være datumet for det europeiske terrestriske referansesystemet 1989 (ETRS89) i områder innenfor dets geografiske virkeområde, eller datumet for det internasjonale terrestriske referansesystemet (ITRS) eller andre geodetiske koordinatreferansesystemer som er i samsvar med ITRS i områder som er utenfor det geografiske virkeområdet for ETRS89. Med «i samsvar med ITRS» menes at systemdefinisjonen er basert på ITRS' definisjon, og at det er et veldokumentert forhold mellom systemene i henhold til EN ISO 19111.	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)
39	K	Geodatasett skal gjøres tilgjengelig ved hjelp av minst ett av følgende koordinatreferansesystemer angitt i Feil! Fant ikke referansekilden. , med mindre andre koordinatreferansesystemer er bestemt for de respektive tema.	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)
40	K	Parametere og identifikatorer for koordinatreferansesystemer skal forvaltes i et eller flere felles registre for koordinatreferansesystemer. Merknad: <ul style="list-style-type: none"> a. Register over EPSG koder finnes i http://www.epsg-registry.org/ b. Register over EPSG koder som benyttes i Norge finnes på https://register.geonorge.no/epsg-koder 	9.5.1	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Data (geodata)

		<p>c. Register over geodetiske koder og parametere finnes https://geodetic.isotc211.org/.</p> <p>d. Register over koordinatsystemreferanser for SOSI er angitt i SOSI del 1 Realisering i SOSI.</p>			
41	K	<p>Alle kodingsregler som anvendes for å kode geodata, skal være i samsvar med EN ISO 19118. Reglene skal særlig omfatte regler for skjemakonvertering for alle geografiske objekttyper og alle attributter og assosiasjonsroller samt den strukturen for utdata som anvendes</p> <p>Merknad: For tilgjengeliggjøring av harmoniserte data generelt i henhold til Geodataloven anbefales følgende</p> <ul style="list-style-type: none"> • GML (Geography Markup Language) • GeoJSON (GeoJSON encoding of INSPIRE datasets) • Geopackage (GeoPackage encoding of INSPIRE datasets). 	9.5.1	<p>KOMMISJONSEF ORORDNING (EU) nr. 1089/2010</p> <p>+best practise</p>	Data (geodata)
42	K	<p>Alle kodingsregler som anvendes for å kode geodata, skal gjøres tilgjengelige.</p> <p>Merknad: ISO 19118 beskriver generelle plattformuavhengige regler for koding og dekodning av geografiske data basert på et UML skjema. Den har et normativt vedlegg knyttet til XML-baserte kodingsregler. I tillegg til GML (hvor reglene er beskrevet i ISO 19136 Annex E) og ISO 19139 som beskriver kodingsregler for andre ressurser enn koding av UML applikasjonsskjema er det spesifisert at andre XML baserte kodinger kan benyttes. For andre plattformer enn XML kreves det at en følger de generelle reglene og at kodingsreglene er beskrevet.</p>	9.5.1	<p>KOMMISJONSEF ORORDNING (EU) nr. 1089/2010</p>	Data (geodata)
43	A	<p>For dynamiske datum skal epoch for realiseringen av koordinatreferansesystemet registreres som metadata i form av egenskapen coordinateEpoch : Data Epoch[0..1] når dette er implementert i geonorge.</p>	9.5.1	Rammeverk	

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

44	K	Objektidentifikatoren (egenskapen Identifikasjon.LokalId) skal være realisert som UUID for alle objektforekomster, forankret i produktspesifikasjon og støttet i produksjonssystemet. Dette betyr i praksis at samme objekt skal ha en livslang lokalId.	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
45	K	For data med samvirkningsevne skal krav og anbefalinger i de tekniske retningslinjedokumentene for de respektive tema/datasett i INSPIRE legges til grunn	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
47	K	Ved bruk av andre formater enn GML skal det lages et eget applikasjonsskjema (Implementation schema) som beskriver den delmengden av datasettet som formatet kan håndtere. Se figur 9.3 Merknad: Ved mindre endringer kan andre beskrivelser benyttes dersom det kommer klart fram for brukeren hvilke deler av produktet i produktspesifikasjonen som ikke blir levert gjeldende format. Ved bruk av andre formater skal det finnes kodingsregler for å konvertere til GML.	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
48	K	Der produktspesifikasjoner skal utarbeides er det et krav at disse spesifiseres i henhold til SOSI Produktspesifikasjoner - Krav og godkjenning . Alternativt kan kvalitet spesifiseres i henhold til ISO 19131 Data Product Specification .	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
49	K	Data som inngår i en SOSI produktspesifikasjon eller standardisert produktspesifikasjon skal spesifiseres i form av en UML modell i henhold til SOSI - Regler for UML modellering . Dette gjelder vektordata	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
50	K	Der produktspesifikasjoner skal utarbeides skal kvalitetskrav spesifiseres i henhold til SOSI Produktspesifikasjoner - Krav og godkjenning , kapittel 17 Datakvalitet, som igjen har referanse til standarden Geodatakvalitet . Merknad: Alternativt kan kvalitet spesifiseres i henhold til ISO 19131 Data Product Specification, clause 12 Data quality.	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)

51	K	Der det finnes registreringsinstrukser skal disse refereres fra produktspesifikasjonens kapittel om datafangst.	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
52	K	Kvalitet skal dokumenteres i metadata i nasjonal geoportal (Geonorge).	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
53	K	Det skal foreligge produktspesifikasjon for alle geodatasett omtalt i geodataforskriften § 2, med unntak av data under geografisk forvaltningsregime hvor en forenklet beskrivelse er tilstrekkelig, samt kategorien andre data. Se [Figur 9.1] Merknad: Dette gjelder hovedsaklig for data som fremkommer som et uttrekk av data (f.eks WFS eller OGC API for fetures) fra produkter hvor en produktspesifikasjon allerede finnes	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
54	A	En oppsummering av en produktspesifikasjon bør også publiseres i en produktspesifikasjon og i et produktark.	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
55	A	For bedre interoperabilitet bør CRS som er spesifisert i koordinatsystemregisteret i Geonorge benyttes. Merknad: Alle CRS som er spesifisert i Geodataloven og gjennomføringsbestemmelsene som er aktuelle for Norge er beskrevet i Geonorge. Referanse: https://register.Geonorge.no/epsg-koder	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
56	A	Der det finnes registreringsinstruks/metodebeskrivelse bør disse gjøres tilgjengelig i infrastrukturen, se https://register.geonorge.no/nasjonale-standarder-og-veiledere/kartleggingsinstrukser	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
57	A	Alle datasett bør ha maskinlesbare tegneregler i henhold til SLD.	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
58	A	Det anbefales å benytte Veileder for utarbeidelse av SOSI	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)

		produktspesifikasjoner (pdf) 2015, SOSI-produktspesifikasjoner (pdf)			
59	A	For forvaltning av ID'er for objekter i datasett, anbefales følgende dokumenter: <ul style="list-style-type: none"> a. GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF UNIQUE IDENTIFIERS AND LIFE-CYCLE INFORMATION IN PAN-EUROPEAN DATASETS (ESDIN) b. ARE3NA D.TD.04 Persistent Identifiers - Governance c. Peikarar til offentlege ressursar på nett 	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
60	K	Krav og anbefalinger for data i DOK følger krav og anbefalinger i Kapittel 9.5.1. Se tabell 9.4 for ytterligere krav.	9.5.1	Rammeverk	Data (DOK)
61	K	Krav og anbefalinger for data i henhold til Norge digitalt avtalen; for geodata som omfattes av Geodataloven henviser til krav og anbefalinger i Kapittel 9.5.	9.5.1	Rammeverk	Data (geodata)
62	K	Det skal lages produktspesifikasjoner for data i henhold til Norge digitalt avtalen. Norge digitalt-data fremkommer på denne siden: https://register.geonorge.no/geodatalov-statusregister?sorting=nationalt_dataset Merknad: Datasett som er registrert i partenes "bilag 2" (Avtalte leveranser) til Norge digitalt avtalen men som ikke er registrert som datasett som er underlagt geodataloven, er tilgjengelig her .	9.5.1	Generelle vilkår for Norge digitalt-samarbeidet	Data (geodata)
63	K	Deltakende virksomheter skal framstille tilhørende dokumentasjon (metadata) og holde denne oppdatert.	9.5.2	Geodataloven	Data (metadata)
64	K	Deltakende virksomheter og virksomheter etter § 1 andre ledd skal framstille og oppdatere metadata for geodatasett og tilhørende geodatatjenester. Metadataene skal publiseres gjennom den nasjonale geodataportalen, jf. § 8.	9.5.2	Geodataforskriften	Data (metadata)

		<p>Merknad: Kravene i henhold til EØS-avtalen, forordning (EF) nr. 1205/2008) om gjennomføring av direktiv 2007/2/EF med hensyn til metadata gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig, gjelder geodatasett og geodatatjenester etter § 2 første ledd. Kravene gjelder for kommuner og fylkeskommuner når de etter annen lov eller forskrift har plikt til å samle inn eller formidle slike geodata</p>			
65	K	<p>Metadataene som beskriver et geodatasett, skal omfatte følgende metadataelementer som kreves for samvirkingsevne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koordinatreferansesystem: Beskrivelse av det eller de koordinatreferansesystemene som anvendes i datasettet. 2. Tidsreferansesystem: Beskrivelse av det eller de tids- referansesystemene som anvendes i datasettet. Dette elementet er obligatorisk bare dersom geodata-settet omfatter tidsinformasjon som ikke inngår i standardreferansesystemet for tid. 3. Koding: Beskrivelse av den eller de dataspråk- konstruksjonene som angis for å representere dataobjekter i et register, en fil, melding, lagringsenhet eller overføringskanal. 4. Topologisk konsekvens: Riktighet av de eksplisitt kodede topologiske egenskapene for datasettet i samsvar med virkeområdet. Merknad: Dette elementet er obligatorisk bare dersom datasettet omfatter typer fra den generiske nettverksmodellen (Generic Network Model) og ikke sikrer senterlinjens topologi (forbindelse mellom senterlinjer) for nettet. 5. Tegnsett: Tegnsettet som anvendes i datasettet. Dette elementet er obligatorisk bare dersom det anvendes et tegnsett som ikke er basert på UTF-8. 	9.5.2	<p>KOMMISJONSEORORDNING (EU) nr. 1089/2010 med hensyn til samvirkingsevnene til geodatasett og -tjenester</p>	Data (Metadata)

66	K	<p>De metadata som beskriver et geodatasett, en serie av geodatasett eller en geodatatjeneste skal omfatte de metadataelementene eller gruppene av metadataelementer beskrevet i vedlegg G til rammeverksdokumentet.</p> <p>Merknad 1: Tabellen i vedlegg G gir en oversikt over hvilke metatadata som skal eller kan benyttes for henholdsvis data og tjenester. Dersom multiplisitet er angitt på overskriftsnivå skal minst en av de underliggende egenskapene benyttes. Det henvises til kommisjonsforordningen for nærmere beskrivelse av elementene, instruks om multiplisitet og vilkår for metadataelementene (Del C) og angivelse av verdidomene (Del D).</p> <p>Merknad 2: Dette settet av metadataelementer tilsvarer minstekravet for å være i samsvar med direktivet, og er ikke til hinder for at organisasjoner dokumenterer informasjonsressursene mer utførlig med tilleggselementer avledet fra internasjonale standarder eller arbeidsmetoder innen deres interessefellesskap.</p>	9.5.2	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 1205/2008 metadata	Data (Metadata)
67	A	<p>Den enkelte virksomhet bør enkelt kunne angi om datasett i Geonorge også skal tilgjengeliggjøres i Felles datakatalog og på data.norge.no.</p> <p>Merknad: Virksomheten bør sørge for at data skal kunne gjøres tilgjengelig i et langtidsperspektiv, med opprettholdt integritet, autentisitet, anvendbarhet og pålitelighet.</p>	9.5.2	Digitaliseringsrundskrivet	Data (metadata)
68	A	<p>Standard for beskrivelse av datasett og datakataloger (DCAT-AP-NO) er en anbefalt standard i Referansekatalogen. Standarden er anbefalt brukt for å beskrive datasett og datakataloger i offentlig sektor</p>	9.5.2	Referansekatalogen for IT-standarder	Data (metadata)

69	A	Registreringsskjemaene til de nasjonale datakatalogene (data.norge.no, Felles datakatalog og Geonorge.no) støtter alle gjeldende anbefalinger og krav knyttet til datakataloger for offentlige virksomheter. Dersom du velger å etablere en egen/lokal datakatalog for din virksomhet, må du sikre at gjeldende standarder støttes, slik at de nasjonale katalogene kan høste datasettbeskrivelser fra din løsning	9.5.2	Veileder for tilgjengeliggjøring av åpne data	Data (metadata)
70	A	Virksomhetene bør dokumentere datasettene slik at det blir enkelt å ta datasettene i bruk både for mennesker og maskiner. Med dokumentasjon mener vi beskrivelser som gjør det mulig for andre å oppdage, forstå og bruke dine data. www.regjeringen.no/id2536870/#punkt_fire	9.5.2	Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data	Data (metadata)
71	A	For at potensielle brukere av offentlige data enkelt skal kunne finne data, bør beskrivelser av datasett være tilgjengelig på data.norge.no , som er en katalog med beskrivelser av åpne datasett fra det offentlige. Digitaliseringsdirektoratet gir anbefalinger om formater for dette formålet i dokumentet Standard for beskrivelser av datasett og datakataloger . Virksomheten bør vurdere å tilby beskrivelser på engelsk i tillegg til norsk www.regjeringen.no/id2536870/#punkt_sju	9.5.2	Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data	Data (metadata)
72	A	Kvaliteten på virksomhetens data påvirker hvor egnet de er til andre formål enn de først ble skapt for. Dokumentering av datakvalitet er til stor hjelp i prosessen med å vurdere om virksomhetens datasett er egnet til andre formål, og øker sjansen for bruk. Datakvaliteten bør derfor være dokumentert, og kjente utfordringer bør eksplisitt omtales i beskrivelsene, www.regjeringen.no/id2536870/#punkt_fem	9.5.2	Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data	Data (metadata)
73	K	Alle geodatasett og tilhørende geodatatenester som inngår i kunnskapsgrunlaget for vår nasjonale geografiske infrastruktur skal beskrives i form av metadata i Geonorge	9.5.2	Rammeverk	Data (metadata)
74	K	De metadata som beskriver et geodatasett, en serie av geodatasett eller en	9.5.2	Rammeverk	Data (metadata)

		geodatatjeneste skal i tillegg til det som Geodataloven beskriver også omfatte de metadataelementene eller gruppene av metadataelementer som beskrevet i vedlegg G3 til rammeverksdokumentet.			
75	A	<p>Ulike konformitetsklasser for datasett som er beskrevet i <u>Technical Guidelines for metadata - based on EN ISO 19115 and EN ISO 19119</u> og tjenester er beskrevet i form av:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Baseline metadata for datasett og datasettserier ○ Interoperability metadata for datasett og datasettserier ○ Baseline metadata for “Spatial Data Services” ○ Metadata for “Network Services” ○ Metadata for “Invocable Spatial Data Services” ○ Metadata for “Interoperable Spatial Data Services” ○ Metadata for “Harmonised Spatial Data Services” <p>Disse anbefalingen knytter seg til angivelse av metadata for data og ulike typer tjenester. Se Figur 10.2 Ulike typer geodatatjenester</p>	9.5.2	technical-guidelines/metadata/metadata-iso19139 at main · INSPIRE-MIF/technical-guidelines · GitHub	Data (metadata)
76	A	Det anbefales å benytte mapping mellom kravene til metadata og ISO 19115 Metadata og ISO 19119 Tjenester (metadata) som er beskrevet i " <u>Technical Guidelines for metadata - based on EN ISO 19115 and EN ISO 19119</u> ", samt andre anbefalinger som fremkommer her.	9.5.2	technical-guidelines/metadata/metadata-iso19139 at main · INSPIRE-MIF/technical-guidelines · GitHub	Data (metadata)
77	K	<p>Dersom en medlemsstat utvider en kodeliste anvendt i de harmoniserte datasettspesifikasjonene knyttet til Geodataloven, skal de tillatte verdiene for de utvidede kodelistene gjøres tilgjengelige i et register.</p> <p>Merknad: «register» (register) et definert som et sett filer med identifikatorer som er tildelt enheter, med beskrivelser av de assosierte enhetene, i samsvar med EN ISO</p>	9.5.3	KOMMISJONSEFØRORDNING (EU) nr. 1089/2010 med hensyn til samvirksomheten til geodatasett og -tjenester	Data (register)

		19135. Merknad: ISO 19135:2005 er revidert som ISO 19135-1 Prosedyrer for registrering av geografiske elementer - del 1: Grunnprinsipper. Konformitetsklasse "Extended schema" gir tilleggskrav nødvendig for å være konform med tidligere versjon av standarden, ISO 19135:2005) som ligger til grunn for INSPIRE.			
78	A	Det anbefales at registre som beskriver et hierarki skal være konforme med ISO 19135-1 Prosedyrer for registrering av geografiske elementer", konformitetsklasse "Hierarchical register" som er minimumskrav for etablering, vedlikehold og publisering av registre.	9.5.3	Rammeverk	Data (register)
79	K	Nye IKT-løysingar skal vere universelt utforma frå 1. juli 2014. Alle IKT-løysingar, inkludert eksisterande løysingar, skal følge krava om universell utforming innan 1. januar 2021.	10.8.1	Forskrift om universell utforming av IKT	Tjenester (generelt)
80	K	Altinn : Virksomheten skal i utgangspunktet ta i bruk Altinns infrastruktur og tjenesteplattform for produksjon av relevante tjenester. Virksomheter som på kort sikt ikke kan få dekket sine behov i Altinn på en hensiktsmessig måte, kan benytte løsninger i markedet eller utvikle løsningen selv. Virksomheten må kunne begrunne unntak. Aktuelle digitale tjenester rettet mot næringsdrivende skal gjøres tilgjengelige på Altinns portal. Altinn skal benyttes for digital post fra forvaltningen til næringsdrivende og andre virksomheter med organisasjonsnummer. Merknad (rammeverk): Tjenester som spesifisert i Geodataloven trenger ikke å ta i bruk Altinn.	10.8.1	Digitaliseringsunderskrivet	Tjenester (generelt)
81	A	Ved utvikling av løsninger for informasjonsutveksling, bør referansearkitekturene for eMelding og eOppslag Merknad: Styring av tilgang er blant løsningene som inngår i realiseringen av referansearkitektur for oppslag i data basert på API-er, inkludert delegering av tilganger	10.8.1	Digitaliseringsunderskrivet	Tjenester (generelt)

82	K	Tjenestene skal være selvbeskrivende. Det vil si at tjenester skal være utformet slik at det er mulig for en vilkårlig applikasjon å koble seg opp og starte kommunikasjon med tjenesten (dynamisk oppkobling). Tjenestene skal inneholde mekanismer (skjema) som muliggjør automatisk maskin til maskin oppkobling.	10.8.1	Digitaliseringsunderskrivet	Tjenester (generelt)
83	A	Ofte brukte analyser av høy samfunnsmessig betydning bør implementeres som tjenester og dokumenteres i Geonorge, slik at en unngår å måtte laste ned hele databaser samt sikre at en bruker oppdaterte data som utgangspunkt for analyser. Dataeier bør tilby analysetjenester (WPS) som f.eks om tiltak berører eller er i nærheten av data som inngår i de datasett som kommunen har bekreftet inngår i DOK. Det er dataeier som har best kunnskap om sine data og bruken av disse i tjenestene Eksempler på analyse: - Avstand til kvikkleire - Avstand fra 50 års flom/100 års flom - Avstand fra kulturminner - Berører antikvariske bygg	10.8.1	Rammeverk	Tjenester (generelt)
84	A	For spesifisering og dokumentasjon av REST-API'er anbefaler vi (som Digitaliseringsdirektoratet) å bruke OpenAPI Specification .	10.8.1	Rammeverk	Tjenester (generelt)
85	A	Bruke åpne standardlisenser som Creative Commons 4.0 eller Norsk lisens for offentlige data (NLOD).	10.8.1	Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data	Tjenester (generelt)
86	A	Data skal være tilgjengelig i maskinlesbare formater. I tillegg bør formatene være standardiserte. Dette sikrer god samhandlingsevne med annen informasjon (interoperabilitet) og legger ikke unødvendige begrensninger på hva informasjonen kan brukes til i fremtiden. Eksempler på maskinlesbare og standardiserte formater er CSV, XML, JSON	10.8.1	Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data	Tjenester (generelt)

		<p>og RDF-serialiseringer som RDF/XML, JSON-LD og Turtle</p> <p>Merknad: De formater som er nevnt her er bare eksempler. Ikke alle eksemplene her egner seg for geodata.</p> <p>Rammeverksdokumentet har egne krav til koding og formater av geodata.</p>			
87	K	Deltakende virksomheter skal for spesifiserte geodata opprette og drive et felles nett av offentlige søketjenester, visningstjenester, nedlastningstjenester, omformingstjenester og aktiveringstjenester	10.8.2	Geodataloven	Tjenester (nett)
88	K	Nettjenestene skal være tilgjengelige for allmennheten via Internett eller andre elektroniske kommunikasjonstjenester. Søketjenester og visningstjenester skal være gratis tilgjengelige for allmennheten. Data som er gratis tilgjengelige gjennom visningstjenester, kan være i en form som hindrer viderebruk i næringsvirksomhet.	10.8.2	Geodataforskriften	Tjenester (nett)
89	K	Sannsynligheten for at en nettjeneste er tilgjengelig, skal være 99 %.	10.8.2	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 976/2009	
90	K	Søketjenester skal være gratis tilgjengelige for allmennheten	10.8.3	Geodataloven	Tjenester (søke)
91	K	Søketjenester skal gjøre det mulig å søke etter geodatasett og geodatatjenester og vise metadata	10.8.3	Geodataforskriften	Tjenester (søke)
92	K	I samsvar med ytelseskriteriet «Tjenestekvalitet» skal en søketjeneste kunne ekspedere minst 30 samtidige tjenesteforespørsler per sekund.	10.8.3	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (søke)
93	K	Svartiden for sending av det innledende svaret på en tjenesteforespørsel til en søketjeneste skal være høyst 3 sekunder under normale forhold.	10.8.3	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (søke)

		Merknad: Med «normale forhold» menes perioder uten toppbelastning, fastsatt til 90 % av tiden.			
94	K	<p>Svartiden for sending av det innledende svaret på en forespørsel til en visningstjeneste om henting av kart (Get Map) være høyst 5 sekunder under normale forhold.</p> <p>Eksempel: For et bilde på 470 kilobyte (f.eks. 800 × 600 piksler med en fargedybde på 8 biter) skal svartiden for sending av det innledende svaret på en forespørsel til en visningstjeneste om henting av kart (Get Map) være høyst 5 sekunder under normale forhold.</p> <p>Merknad: Med «normale forhold» menes perioder uten toppbelastning, fastsatt til 90 % av tiden</p>	10.8.3	KOMMISJONSEF ORORDNING (EF) nr. 976/2009	
95	K	<p>Søketjenesten skal støtte søk med følgende INSPIRE-metadadataelementer:</p> <p>Nøkkelord (Keyword), Emnekategori (Topic category*), Type geodatatjeneste (Spatial data service type*)Historikk (Lineage), Romlig oppløsning (spatial resolution*), spesifisering (Specification), Grad av samsvar (Degree), Geografisk avgrensingsrektangel (Geographical Bounding Box*), vilkår for tilgang og bruk (Conditions applying to access and use), Begrensninger i offentlig tilgang (Limitations on public access), Ansvarlig part (Responsible party), den ansvarlige parts funksjon (responsible party role), Ressursens betegnelse (Resource Title), Ressurssammendrag (Resource Abstract), Ressurstype (Resource Type), Entydig ressursidentifikator (Unique Resource Identifier), tidsreferanse (temporal Reference)</p> <p>*Gjelder dersom ressursen er datasett eller datasett serier</p>	10.8.3	KOMMISJONSEF ORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (søke)
96	K	For å gjøre det mulig å søke etter ressurser gjennom en kombinasjon av søkekriterier skal logiske operatører og sammenligningsoperatører støttes.	10.8.3	KOMMISJONSEF ORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (søke)

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

97	K	For å gjøre det mulig å søke etter ressurser basert på ressursens geografiske plassering skal "spatial operator" (geodataoperatoren) Intersects (Avgrenser) støttes	10.8.3	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (søke)
98	A	Det anbefales å følge krav og anbefalinger angitt i vedlegg C til teknologisk rammeverk – Tekniske retninglinjedokumenter for søketjenester.	10.8.3	Technical Guidance for the implementation of INSPIRE Discovery Services	
99	K	Visningstjenester skal være gratis tilgjengelige for allmennheten. Visningstjenester for bruk i næringsvirksomhet og andre geodatatjenester kan gjøres tilgjengelige mot betaling. Når det kreves betaling, skal tjenester for elektronisk handel være tilgjengelige	10.8.4	Geodataforskriften	Tjenester (visning)
100	K	Visningstjenester skal gjøre det mulig å vise geodatasett med forklarende informasjon og tilhørende metadata	10.8.4	Geodataforskriften	Tjenester (visning)
101	K	For å visualisere geodatasett ved hjelp av en visningstjeneste skal følgende være tilgjengelig: <ul style="list-style-type: none"> a) Kartlag skal angis jfr vedlegg II i kommisjonsforordningen for temaet eller temaene som datasettet er koplet til b) For hvert kartlag minst en standard visualiseringsstil, med minst en assosiert tittel og en entydig identifikator. 	10.8.4	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Tjenester (visning)
102	K	For hvert kartlag angis følgende i vedlegg II: <ul style="list-style-type: none"> a) en tittel på kartlaget som kan leses av mennesker, og som skal anvendes ved visning i brukergrensesnittet, b) den eller de geografiske objekttypene som utgjør kartlagets innhold. 	10.8.4	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Tjenester (visning)
103	K	For visning av geodatasett ved hjelp av nettets visningstjeneste skal minst koordinatreferansesystemene for todimensjonale geodetiske koordinater (bredde, lengde) være tilgjengelige. Merknad: Se Feil! Fant ikke referanse kilden. om koordinatreferansesystemer	10.8.4	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1089/2010	Tjenester (visning)

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

104	K	En visningstjeneste skal kunne ekspedere minst 20 samtidige tjenesteforespørsler per sekund.	10.8.4	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (visning)
104	K	For et bilde på 470 kilobyte (f.eks. 800 × 600 piksler med en fargedybde på 8 biter) skal svartiden for sending av det innledende svaret på en forespørsel til en visningstjeneste om henting av kart (Get Map) være høyst 5 sekunder under normale forhold. Merknad: Med «normale forhold» menes perioder uten toppbelastning, fastsatt til 90 % av tiden.	10.8.4	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (visning)
105	K	De respektive datasett spesifikasjoner for de harmoniserte spesifikasjonene angir kartlag og hvilke objekttyper som utgjør kartlagets innhold. Metadataelementene og de kartlagsspesifikke parametere skal angis for hvert kartlag, er angitt i Feil! Fant ikke referanse kilden. i ramme verksdokumentet.	10.8.4	KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (visning)
106	K	WMS tjenester skal minimum kunne tilby bildestørrelser på 4000 X 4000 piksler	10.8.4	Rammeverk	Tjenester (visning)
107	A	Det anbefales å følge krav og anbefalinger angitt i vedlegg D til teknologisk rammeverk – Tekniske retninglinjedokumenter for visningstjenester.	10.8.4	Technical Guidance for the implementation of INSPIRE View Services	Tjenester (visning)
108	K	Nedlastingstjenester skal gjøre det mulig å laste ned eller få direkte tilgang til kopier av hele eller deler av geodatsett. Merknad: Kan være begrensninger på hvor stort et datasett kan være av praktiske grunner.	10.8.5	geodataforskriften	Tjenester (nedlasting)
109	K	Nedlastingstjenester skal som et minstekrav støtte følgende operasjoner: <ul style="list-style-type: none"> • GetDownload Service Metadata (Hent metadata om nedlastingstjenesten) • Get Spatial Data Set (Hent geodatsett) • Describe Spatial Data Set (Beskriv geodatsett) • Link Download Service (kople til nedlastingstjeneste) 	10.8.5	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1088/2010	Tjenester (nedlasting)

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

		For nærmere beskrivelse av operasjoner og parametere, se vedlegg IV til kommisjonsforordningen, DEL A-C.			
110	K	I samsvar med ytelseskriteriet «Tjenestekvalitet» skal en nedlastingstjeneste kunne ekspedere minst 10 samtidige tjenesteforespørsler per sekund. Antall tjenesteforespørsler som behandles samtidig, kan begrenses til 50.	10.8.5	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1088/2010	Tjenester (nedlasting)
111	K	For operasjonen «Get Download Service Metadata» (Hent metadata om nedlastingstjenesten) skal svartiden for sending av det innledende svaret være høyst 10 sekunder under normale forhold.	10.8.5	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1088/2010	Tjenester (nedlasting)
112	K	For operasjonene «Get Spatial Data Set» (Hent geodatsett) og «Get Spatial Object» (Hent geografisk objekt) samt for en spørring som består utelukkende av et avgrensingsrektangel, skal svartiden for sending av det innledende svaret under normale forhold være høyst 30 sekunder, og deretter, fortsatt under normale forhold, skal nedlastingstjenesten opprettholde en uavbrutt svarhastighet på over 0,5 MB per sekund eller over 500 geografiske objekter per sekund.	10.8.5	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1088/2010	Tjenester (nedlasting)
113	K	For operasjonene «Describe Spatial Data Set» (Beskriv geodatsett) og «Describe Spatial Object Type» (Beskriv geografisk objekttype) skal svartiden for sending av det innledende svaret under normale forhold være høyst 10 sekunder, og deretter, fortsatt under normale forhold, skal nedlastingstjenesten opprettholde en uavbrutt svarhastighet på over 0,5 MB per sekund eller over 500 beskrivelser av geografiske objekter per sekund.	10.8.5	KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1088/2010	Tjenester (nedlasting)
114	A	114. Det anbefales å følge krav og anbefalinger angitt i vedlegg E til teknologisk rammeverk – Tekniske retningslinjedokumenter for nedlastingstjenester samt INSPIRE best practise i form av : <ul style="list-style-type: none"> OGC WFS 2.0 (ISO 19142) (Web Feature Service) – ref: Download Services - ATOM-WFS 	10.8.5	Technical Guidance for the implementation of INSPIRE Download Services +best practise	Tjenester (nedlasting)

		<ul style="list-style-type: none"> • ATOM – WFS – ref: Download Services - ATOM-WFS • WCS (Web coverage Service) – ref: Download Services – WCS • OGC API for Features (ISO 19168-x) - ref: Setting up an INSPIRE Download service based on the OGC API-Features standard • SensorThings API - ref: INSPIRE download services based on OGC SensorThings API • OGC compliant INSPIRE coverage data and service implementation • INSPIRE download services based on OGC SensorThings API <p>For nye tjenester anbefaler vi å implementere OGC API'er. Spesielt OGC API features</p>			
115	K	<p>Omformingstjenester skal støtte følgende operasjoner:</p> <ol style="list-style-type: none"> Get Transformation Service (Hent metadata om omformingstjenesten), Transform (omform), Link Transformation Service (kople til omformingstjeneste) For nærmere beskrivelse av operasjoner og parametere, se Vedlegg F til rammeverksdokumentet. 	10.8.6	KOMMISJONSEF ORORDNING (EF) nr. 976/2009	Tjenester (omforming)
116	A	I de tilfeller der en ønsker å implementere omforming som en tjeneste anbefales det å følge krav og anbefalinger angitt i vedlegg F til rammeverket	10.8.6	https://inspire.ec.europa.eu/documents/technical-guidance-inspire-schema-transformation-network-service	Tjenester (omforming)
117	K	Aktiverbare geodatatjenester som opererer på geodatsett etter § 2 første ledd, skal ha samvirkningsevne etter kravene i § 6 andre ledd innen	10.8.7	Forskrift om endring i forskrift om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataforskriften	Tjenester (aktivering)

		<p>a) 10. desember 2018 i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010 vedlegg V</p> <p>b) 10. desember 2019 i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010 vedlegg VI, og dersom det er mulig vedlegg VII, for tjenester som opererer på datasett som er nyetablert eller har gjennomgått vesentlig omstrukturering i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010</p> <p>c) 10. desember 2024 i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010 vedlegg VI, og dersom det er mulig vedlegg VII, for tjenester som opererer på andre datasett som er strukturert i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010</p>			
118	K	<p>Alle aktiverbare tjenester skal ha tjenestemetadata i henhold til Vedlegg 5 i reguleringen</p> <p>Merknad: For nærmere angivelse av metaddata for aktiverbare tjenester, se Vedlegg G i vedlegget til rammeverksdokumentet</p>	10.8.7	(KOMMISSJONSFORORDNING (EU) nr. 1312/2014 av 10. desember 2014	Tjenester (aktivering)
119	A	<p>Det anbefales å følge krav og anbefalinger i det tekniske retningslinjedokumentet</p>	10.8.7	Technical Guidance for INSPIRE Spatial Data Services and services allowing spatial data services to be invoked	Tjenester (aktivering)
120	K	<p>Alle interoperable aktiverbare tjenester skal ha tjenestemetadata i henhold til Vedlegg 6 til reguleringen.</p> <p>Merknad: For nærmere angivelse av metaddata for interoperable tjenester, se angivelse i vedlegg G til teknologisk rammeverk – Metaddatakrav for "Spatial Data Services"</p>	10.8.8	KOMMISSJONSFORORDNING (EU) nr. 1312/2014 av 10. desember 2014	Tjenester (interoperable)
121	K	<p>Alle harmoniserte tjenester skal ha tjenestemetadata i henhold til Vedlegg 7 til reguleringen</p> <p>Merknad: For nærmere angivelse av metaddata for harmoniserte tjenester, se angivelse i vedlegg G til teknologisk</p>	10.8.9	KOMMISSJONSFORORDNING (EU) nr. 1312/2014 av 10. desember 2014	Tjenester (harmoniserte)

		rammeverk – Metadatakrav for "Spatial Data Services"			
122	K	<p>Virksomheten skal følge regjeringens strategiske prinsipper for nasjonale felleskomponenter. Disse gir rammer og føringer for bruk og utvikling av felleskomponentene.</p> <p>Merknad: Nasjonale felleskomponenter skal gjøre det enkelt for offentlige virksomheter å lage og tilby effektive og brukervennlige digitale tjenester til innbyggere og næringsliv på en kostnadseffektiv måte. <i>Alle offentlige virksomheter skal benytte felleskomponenter i sin tjenesteutvikling der dette er hensiktsmessig og samfunnsøkonomisk lønnsomt, og ikke selv utvikle og forvalte løsninger med samme funksjonalitet. Virksomhetens digitaliseringsstrategi må omtale hvordan felleskomponentene er tenkt tatt i bruk.</i></p> <p>Offentlige virksomheter som utvikler eller anskaffer egne løsninger der en nasjonal felleskomponent dekker de vesentligste funksjonsbehovene, må dokumentere hvorfor en nasjonal felleskomponent ikke vurderes som hensiktsmessig»</p>	11.2	Digitaliseringsrundskrivet	Fellesløsninger, Krav til API'er
123	K	Oppfylle kravene i Digitaliseringsrundskrivet og Digitaliseringsstrategien	11.2	Digitaliseringsrundskrivet	Fellesløsninger, Krav til API'er
124	A	Nye fellesløsninger bør forefinnes som OpenSource.	11.2	Rammeverk	Fellesløsninger, Krav til API'er
125	A	Offentlig virksomhet bør ha eierskap til OpenSource-prosjektet for å sikre fremtidig vedlikehold.	11.2	Rammeverk	Fellesløsninger, nye
126	K	Nye komponenter skal oppfylle kravene i digitaliseringsrundskrivet .	11.2	Digitaliseringsrundskrivet	Fellesløsninger, komponenter
127	A	Komponenter bør forefinnes som OpenSource.	11.2	Rammeverk	Fellesløsninger, komponenter
128	A	Offentlig virksomhet bør ha eierskap til felles programvarekomponenter for å sikre fremtidig vedlikehold.	11.2	Rammeverk	Fellesløsninger, komponenter

Teknologisk rammeverk - Vedlegg

129	A	Forbedre samarbeid på tvers av organisasjonene. Dette betyr at offentlige virksomheter bør ta ansvar for å etablere samarbeidsfora på tvers av organisasjonene.	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
130	A	Samarbeide for å identifisere vanlige behov	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
131	A	Vedta forretningsmodeller som letter deling og gjenbruk	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
132	A	Fremme juridisk sikkerhet	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
133	A	Anskaffe IT-løsninger på en transparent og åpen måte	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
134	A	Dokumentere, dele og gjenbruke komponenter	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
135	A	Forbedre IT-løsningens tekniske anvendbarhet	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
136	A	Øke synligheten og troverdigheten til IT-løsninger	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
137	A	Ta hensyn til nasjonal og europeisk flerspråklighet når det utvikles IT-løsninger	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger
138	A	Del løsningen din i utgangspunktet åpent og forklar eventuelle beslutninger om ikke å dele.	11.2	The Sharing and Reuse Framework for IT Solutions	Fellesløsninger

139	K	Virksomheten skal ta i bruk ID-porten for digitale tjenester som krever innlogging og autentisering. ID porten er obligatorisk for statlige virksomheter og anbefalt for kommunal sektor. Merknad: Se også krav 122 om strategiske prinsipper for nasjonale felleskomponenter.	12.2	Digitaliseringsunderskrivet	Tilgangskontroll
140	K	Virksomheten skal i utgangspunktet ta i bruk Altinns infrastruktur og tjenesteplattform for produksjon av relevante tjenester. Virksomheter som på kort sikt ikke kan få dekket sine behov i Altinn på en hensiktsmessig måte, kan benytte løsninger i markedet eller utvikle løsningen selv. Virksomheten må kunne begrunne unntak. Aktuelle digitale tjenester rettet mot næringsdrivende skal gjøres tilgjengelige på Altinns portal.	12.2	Digitaliseringsunderskrivet	Tilgangskontroll
141	K	Virksomheten skal bruke Digital postkasse til innbyggere for utsending av post til innbyggere som har valgt digital postkasse, og som ikke har reservert seg. Kravet om bruk av digital postkasse til innbyggere, gjelder alle tjenester hvor det sendes brev som har dokumentasjonsverdi for innbygger. Slike brev kan være både vedtak og andre viktige henvendelser. Virksomheten skal vurdere hvilke brev som har viktig dokumentasjonsverdi for innbygger. Merknad: Se også krav 122 om strategiske prinsipper for nasjonale felleskomponenter.	12.2	Digitaliseringsunderskrivet	Tilgangskontroll
142	A	Virksomheter bør ta i bruk Digital dialog i brukerdiallog med innbyggere og næringsliv.	12.2	Digitaliseringsdirektoratet	Tilgangskontroll
143	A	Virksomheter bør ta i bruk Altinn Samtykke ved innhenting av samtykke fra personer og organisasjoner.	12.2	Digitaliseringsdirektoratet	Tilgangskontroll
144	A	For brukerinitiert autentisering mot applikasjon over usikre nettverk bør en	12.2	Sluttrapport fra arbeidsgruppe:	Tilgangskontroll

		<p>bruke id-porten/Maskinporten med OpenID connect og Oauth2.</p> <p>Merknad: OpenID Connect og Oauth2 er protokoller som er laget for autentisering og autorisasjon over usikre nettverk. Dette er protokollene ID-Porten, Difi og Altinn legger opp til å bruke. Derfor ser vi det som lite lurt å legge seg på noe annet. Dette er veletablerte protokoller som har god støtte i de fleste språk og plattformer. Facebook og Google bruker disse for deres fødererte påloggingsløsninger. Det er også lett å få tak i kompetanse rundt dette siden de er så utbredt. Vår anbefaling vil være å basere alle nye API og protokoller på Maskinporten/IDPorten med OpenID Connect og Oauth2. Da vil alle forholde seg til det samme, og usikre halvveis gode metoder vil forsvinne.</p>		Arkitektur og strategi	
145	A	Systemer som har egen innlogging eller bruker ansatt pålogging, bør bruke Maskinporten.	12.2	Rammeverk	Tilgangskontroll
146	A	Det anbefales å sette opp en tilgangstjeneste i organisasjonen der brukeren er ansatt. Dette kan tilbys som ADFS tjeneste (Active Directory Federation Services), Azure AD eller andre autentiseringstjenester som støtter OpenID connect og Oauth2.	12.2	Rammeverk	Tilgangskontroll
147	A	<p>Implementer autentisering og autorisasjon basert på anerkjente standarder (som OAuth2/OpenIdConnect), og benytt i størst mulig grad etablerte biblioteker fra anerkjente leverandører for selve implementasjonen.</p> <p>Merknad: Henviser til Digitaliseringsdirektoratet vedrørende bruk av ID-porten og Maskinporten.</p>	12.2	Rammeverk	Tilgangskontroll
148	K	Kartverket skal tilby en geoportal med søke- og visningsfunksjoner til bruk for allmennheten. Portalen skal gi tilgang til geodatasett, metadata og nettjenester.	13.2	Geodataforskriften	Geonorge
149	K	Nasjonal geoportal skal støtte grensesnittstandarder for katalogtjenester (CSW - OGC OpenGIS Catalogue Service Implementation Specification) som gjør det	13.2	Rammeverk	Geonorge

		mulig å koble innholdet i katalogen direkte inn i ulike applikasjoner (webapplikasjoner og desktopprogramvare).			
150	A	Geodatasett og geodatatjenester som oppfyller kravene i § 5, § 6 og § 7 kan etter avtale med Kartverket kobles til geoportalen. I slike tilfeller gjelder § 9 til § 14 tilsvarende.	13.2	Geodataforskriften §8	Geonorge
151	K	<p>En BIM skal være georeferert og følge prinsipper og nivåer beskrevet i artikkelen ("Level of Georeferencing (LoGeoRef) using IFC for BIM" skrevet av Clemens Christian and Görne Hendrik ("Level of georeferencing (logeoref) using ifc for bim," Journal of Geodesy, nr. 10, s. 15–20, 2019.). Artikkelen beskriver 6 ulike nivåer av georeferering hvor lavest nivå "LoGeoRef 10" er et adressepunkt, mens et høyere nivå "LoGeoRef 50" er en fullverdig georeferering. For samhandling mellom BIM og GIS anbefales LoGeoRef 50 eller høyere. Dette krever at BIM lages på IFC4 format.</p> <p>Se også NS8360-1:2023 BIM-objekter for byggverk - Del 1:Modellpraksis, navngiving, typekoding og egenskaper. Kap 6.1.3 stiller krav til georeferering og beskriver hvordan det skal gjøres i ulike IFC-versjoner.</p>	14.2	Rammeverk	Data
152	A	<p>For BIM:</p> <p>For georeferering av BIM data bør det brukes EUREF89 NTM og NN2000. NS8360-1:2023 BIM-objekter for byggverk - Del 1:Modellpraksis, navngiving, typekoding og egenskaper henviser mer spesifikt grunnriss (kap 6.1.3.1) og høyde (kap 6.1.3.3). I påvente av en forvaltningsløsning hvor det også ligger metadata for IFC-filene bør det lages et følgedokument hvis man ikke kan sette det inn i IFC-filen.</p> <p>Merknad 1: Følgedokumentet kan/bør også ha ekstra informasjon, som</p>	14.2	Rammeverk	Data

		<p>målemetode (GPS med undermetoder, totalstasjon osv.), nøyaktighet på målingen(e), ansvarlig landmåler og dato for målingen. Det kan også tas med ekstra målepunkter og annen relevant informasjon.</p> <p>Merknad 2: EUREF89 NTM systemet er laget slik at målestokken langs akseretningene er tilnærmet lik 1. Dette er gjeldene på systemets meridianer ved høyde 0 over ellipsoiden. Der objektets plassering avviker fra dette vil målestokken være forskjellig fra 1. Det største bidraget kommer fra objektets plassering over ellipsoiden. For bygninger av normal utstrekning vil EUREF89 NTM systemet kunne antas en målestokk lik 1. Dette gjør at en forenklet translasjon og rotasjon fra det lokale koordinatsystemet til EUREF89 NTM systemet vil være tilstrekkelig for de fleste tilfeller.</p> <p>Merknad 3: Ved prosjekter med større utstrekning er det viktig å ha et bevist forhold til jordkrumning.</p>			
153	A	<p>For BIM: Referansepunktet/georefereringspunktet bør ligge slik at bygget plasseres i første kvadrant, slik at man får positive koordinater.</p> <p>Dette er også spesifisert i NS8360-1:2023 BIM-objekter for byggverk - Del 1:Modellpraksis, navngiving, typekoding og egenskaper kap 6.1.2, og er ytterligere omtalt i kap 6.1.3.2</p>	14.2	Rammeverk	Data
154	A	<p>For BIM: Retningsangivelsen bør angis som vinkelen som skal til for å dreie det lokale koordinatsystemet om den vertikale aksene til den valgte kartprojeksjonen. Det antas at horisontalplanet i det lokale koordinatsystemet og den valgte kartprojeksjonen er parallelle.</p>	14.2	Rammeverk	Data

		Kap 6.1.3.2 i NS8360-1:2023 BIM-objekter for byggverk - Del 1:Modellpraksis, navngiving, typekoding og egenskaper stiller krav om at modellen skal ha samme retning som den globale referanserammen.			
155	A	<p>For maskinlæring:</p> <p>For å gi et kortfattet, helhetlig bilde av modellen, hva modellen gjør, målgruppe, hvem som vedlikeholder, i tillegg til konstruksjon av modellen, som algoritme, arkitektur og treningsdata anbefales det å bruke Model Card. Nærmere informasjon og anbefalt dokumentasjon om Model Cards finnes i rapporten fra arbeidsgruppa som et vedlegg til rammeverksdokumentet.</p>	16.2	Rammeverk	Data
156	A	<p>For maskinlæring:</p> <p>For å gi en oversikt over forhold som bør vurderes og informeres om ved oppretting og bruk av treningsdatasett for maskinlæring anbefales det å bruke Datasheets for Dataset. Denne inneholder metadata for denne type treningsdata, og avviker fra det som brukes for geografisk informasjon (ISO 19115-1). Nærmere informasjon og anbefalt dokumentasjon finnes i rapporten fra arbeidsgruppa som et vedlegg til rammeverksdokumentet.</p>	16.2	Rammeverk	Data
157	A	<p>Forskjellige prosjekter vil ha ulike behov for videre bruk av modeller og resultater av modeller, slik som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Prediksjonsresultater fra maskinlæringsmodellen skal overleveres. Ingen krav, anbefalinger dekkes opp av kapittel 16.2.1 Generelle behov for dokumentasjon.</i> • <i>Ferdig trent modell skal kunne kjøres av andre</i> • <i>Andre skal kunne finjustere modellen</i> • <i>Andre skal kunne videreutvikle modellen</i> 		Rammeverk	Data

		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Andre skal kunne finjustere modellen</i> • <i>Man skal kunne reprodusere modellen</i> <p>Denne type dokumentasjon dekkes ikke nødvendigvis av Model Cards eller Datasheets for Dataset, og dokumentasjon gjøres tilgjengelig i Geonorge</p>			
158	A	<p>Dersom man jobber med en ML-modell som skal overleveres og kunne kjøres/driftes av andre uten å endres (ref 157 andre kulepunkt B), må følgende dokumenteres:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ferdig trent modell</i> • <i>Ferdig trent modell skal kunne kjøres av andre</i> • <i>Informasjon om dataformatet som modellen tar som input</i> 		Rammeverk	Data
159	A	<p>For å kunne finjustere en modell (ref 157 tredje kulepunkt) må følgende dokumenteres:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ferdig trent modell</i> • <i>Format på treningsdataene</i> • <i>Arkitektur og kode for modellen</i> • <i>Type data og formato Om det er benyttet noen form for «data augmentation» under trening</i> • <i>F.eks. rotering av bilder</i> 		Rammeverk	Data
160	A	<p>For å kunne videreutvikle en modell (ref 157 fjerde kulepunkt) må følgende dokumenteres:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ferdig trent modell</i> • <i>Format på treningsdataene</i> • <i>Arkitektur og kode for modellen</i> 		Rammeverk	Data
161	A	<p>For at andre skal kunne reprodusere modellen (ref 157 femte kulepunkt) må følgende dokumenteres:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Arkitekturen til modellen (med kode, kodemiljø og avhengigheter) - anbefales, et alternativ kan være tilstrekkelig med skriftlig dokumentasjon til å kunne implementere tilsvarende arkitektur.</i> • <i>Hyperparametre ved trening (som ikke fremkommer av eventuell kode)</i> • <i>Ved f.eks. deep learning ville dette kunne vært loss function, activation</i> 		Rammeverk	Data

		<p><i>function, batch-size, optimizer, antall epoker trent osv</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Treningsdatasett, enten et statisk datasett eller metadata til å kunne gjenskape tilsvarende datasett</i> • <i>Beskrivelse av hvordan treningsdataene ble behandlet</i> • <i>Data preparation, data augmentation/feature engineering</i> 			
162	A	For å gjøre eksisterende data lettere tilgjengelig for maskinlæring anbefales det å gjøre tilgjengelig (i Geonorge) årsversjoner av de mest anvendelige data, dette for å sikre best mulig tids-synkronisering mellom data og flyfoto.		Rammeverk	Data
163	A	For å gjøre eksisterende data lettere tilgjengelig for maskinlæring anbefales også grensesnitt som er mer hensiktsmessige for utviklere og dataforskere, slik som REST API'er (OGC API'er) fremfor dagens WMS, WFS. Likeledes bruk av andre formater (som f.eks ulike versjoner av JSON) som et tillegg til GML.		Rammeverk	Data
164	A	Treningsdata bør gjøres tilgjengelig gjennom Geonorge.		Rammeverk	Data
165	A	<p><u>Det anbefales å implementere standarden Training Data Markup Language for Artificial Intelligence (TrainingDML for AI) for følgende områder:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan treningsdataene er forberedt, for eksempel opphav eller kvalitet; • Hvordan spesifisere forskjellige metadata som brukes til ulike ML-oppgaver, som scene/objekt/pikselnivåer; • Hvordan skille mellom høy-nivå treningsdata-informasjonsmodell og utvidede informasjonsmodeller spesifikke for ulike ML-applikasjoner; og • Hvordan introdusere eksterne klassifikasjonssystemer og fleksible metoder for å representere "ground truth"-merking. 		Rammeverk	Data